

VBC Friese Boezem

Visplan Friese Boezem 2013

Statuspagina

Titel: Visplan Friese Boezem 2013
Samenstelling: VBC Friese Boezem
E-mail: germ@visseninfriesland.nl
Homepage: www.visstandbeheercommissie.nl
Telefoon: 0566-624455

Bibliografische referentie:

VBC Friese Boezem, 2012.
Visplan Friese Boezem 2013.
VBC Friese Boezem te Grou.

© VBC Friese Boezem

Ontwerp en drukwerk: Eos Multimedia, Burgum
Fotografie: Sportvisserij Fryslân

Uit deze nota mag vrijelijk worden geciteerd, onder vermelding van de bron.

Het Visplan 2013 heeft de looptijd van 01-01-2013 t/m 31-12-2013, waarbij Wetterskip Fryslân positief moet hebben besloten over de inhoud.

Vastgesteld tijdens de VBC-vergadering van 21 november 2012

De voorzitter

Naam: drs. Th.R. Piersma

Handtekening:

De secretaris

Naam: dhr. G. R. Zeephat

Handtekening:

Samenvatting

In dit visplan wordt door Sportvisserij Fryslân en de Friese Bond van Binnenvissers het gemeenschappelijke visserijbeheer beschreven. Het visplan beschrijft het huidige en voor 2013 voorgenomen visserijbeheer en de daarop afgestemde sport- en beroepsvisserij in de Friese boezem. De water- en terreinbeheerders Wetterskip Fryslân, Staatsbosbeheer en It Fryske Gea zijn middels de VBC betrokken bij het opstellen van dit visplan.

Het plangebied omvat alle wateren die behoren tot de Friese boezem met een totaal wateroppervlak van ongeveer 14.000 hectare, voor zover deze vallen binnen de provinciegrens. De visrechten zijn gesplitst verhuurd: Sportvisserij Fryslân huurt de schubvisrechten en de Friese Bond van Binnenvissers huurt de aalvisrechten. De visstand in de Friese boezem wordt steeds meer divers met ongeveer 26 soorten in 2009. De biomassa van de visstand lijkt echter enigszins af te nemen.

Door de sportvisserij wordt alleen (spiegel)karper uitgezet in de Friese boezem. Er geldt een meeneemlimiet voor snoekbaars, waardoor het verboden is meer dan 2 snoekbaarzen in bezit te hebben. Daarnaast geldt een meeneemverbod voor aal, snoek en karper voor sportvissers.

Door de beroepsvisserij wordt glas- en pootaal uitgezet. De beroepsvisserij onttrekt aal volgens het principe van decentraal aalbeheer met een totaalquotum van 32,7 ton per jaar. Beroepsvissers kunnen door de bijvangstregeling snoekbaars die wordt bijgevangen tijdens de aalvisserij behouden met een quotum van 14 ton per jaar. Verder wordt wolhandkrab, rivierkreeft en meegevangen zeelt onttrokken.

De streefbeeld voor schubvis (visrecht sportvisserij) en aal (visrecht beroepsvisserij) worden apart weergegeven.

In het uitvoeringsprogramma zijn de voorgenomen maatregelen van de sport- en beroepsvisserij beschreven, waarbij actoren, prioriteit, planning en betrokkenen zijn vermeld. Dit uitvoeringsprogramma is het werkplan van de VBC voor 2013.

Enkele prioritaire maatregelen zijn onder andere:

- het uitzetten van karper en glas-/pootaal;
- het in kaart brengen van de onttrekking van snoekbaars door de sportvisserij;
- de voortzetting van de bijvangstregeling;
- de voortzetting van het decentraal aalbeheer;
- het over de dijk zetten van aal.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Huidige situatie gebied en beleid	7
2.1	Gebiedsbeschrijving en begrenzing	7
2.2	Beleid en beheer visstand, visserij en watersystemen	7
2.2.1	Europees, nationaal en regionaal	7
2.2.2	Beroepsvisserij	10
2.2.3	Sportvisserij	10
3	Huidige situatie visserij, visserijbeheer en visstand	12
3.1	Visrechten en visserijgebruik	12
3.1.1	Visrechten	12
3.1.2	Sportvisserijgebruik	12
3.1.3	Beroepsvisserijgebruik	12
3.2	Visstand en viswatertype	13
3.3	Visuïtzettingen	16
3.3.1	Sportvisserij	16
3.3.2	Beroepsvisserij	16
3.4	Visonttrekking	16
3.4.1	Sportvisserij	16
3.4.2	Beroepsvisserij	16
3.5	Vismortaliteit	18
3.6	Visserijkundig onderzoek, monitoring en vangstregistratie	19
3.7	Regelgeving	21
3.7.1	Sportvisserij	21
3.7.2	Beroepsvisserij	21
3.8	Controle, handhaving en sanctionering	21
3.8.1	Sportvisserij	21
3.8.2	Beroepsvisserij	23
3.8.3	Overig	24
4	Streefbeeld en maatregelen	25
4.1	Schubvis	25
4.1.1	Visrechten en visserijgebruik	25
4.1.2	Visstand en viswatertype	25
4.1.3	Visuïtzettingen	26
4.1.4	Visonttrekking	28
4.1.5	Vismortaliteit	28
4.1.6	Visstandmonitoring en vangstregistratie	29
4.1.7	Wens sportvisserij	29
4.1.8	Bereikbaarheid en bevisbaarheid	29
4.2	Aal / paling	29
4.2.1	Visrechten en visserijgebruik	29
4.2.2	Visstand en viswatertype	29
4.2.3	Visuïtzettingen	30
4.2.4	Visonttrekking	30
4.2.5	Vismortaliteit	30
4.2.6	Visstandmonitoring en vangstregistratie	31
4.2.7	Regelgeving	31
4.2.8	Toekomstvisie Friese Bond van Binnenvissers	31
4.3	Controle, handhaving en sanctionering	32
5	Uitvoeringsprogramma en toetsing voorgenomen maatregelen	33
6	Communicatie, evaluatie en bijstelling visplan	36
7	Bijlagen	37
	Bijlage VIII Kaarten stopgrids en visvriendelijke gemalen Fryslân	54

1 Inleiding

VBC Friese Boezem

In de Visstandbeheercommissie (VBC) Friese Boezem werken de sportvisserij, te weten Sportvisserij Fryslân en de beroepsvisserij, verenigd in de Friese Bond van Binnenvissers (FBvB), samen aan een gemeenschappelijk visserijbeheer in de Friese Boezem. Dit wordt beschreven in het voorliggende visplan. Het visplan beschrijft het huidige en voorgenomen visserijbeheer en de daarop afgestemde visserij door de sport- en beroepsvisserij in de Friese boezem tot aan de provinciegrens.

Dit visplan is opgesteld door de visrechthebbende partijen in de VBC Friese Boezem. De water- en terreinbeheerders Wetterskip Fryslân, Staatsbosbeheer en It Fryske Gea zijn betrokken bij het opstellen van dit visplan.

Kaders, uitgangspunten en status visplan

Voor het Visplan Friese Boezem zijn de volgende zaken kaderstellend, richtinggevend of er moet rekening mee gehouden worden:

- Het Visstandbeheerplan Friese Boezem 2005-2015 (1);
- De wensen van de sport- en beroepsvisserij ten aanzien van het visserijbeheer;
- De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW);
- Beleid Binnenvisserij LNV (VBC's, Visplannen);
- Natura 2000. Binnen het VBC-gebied liggen diverse Natura 2000-gebieden;
- Nationaal Aalbeheerplan (2);
- Waterbeheerplan 2010 – 2015; Wetterskip
- Waterhuishoudingsplan 2010 - 2015; Provincie
- Beleidsnota Ecologie & Vis.

Het beheer en de visserij zullen – afgestemd op deze kaders – plaatsvinden conform de beschrijving in dit Visplan.

Als instrument kan het rapport 'Vissen met verstand' genoemd worden. Deze richtlijn voor duurzame oogst is o.a. gebruikt voor het vaststellen van het quotum aan snoekbaars voor de bijvangstregeling. Het is dus geen kader maar een instrument om te komen tot duurzame quota voor de bijvangst van snoekbaars.

Vertrekpunt voor het visplan is het Visstandbeheerplan (VBP) Friese Boezem. Het VBP vormt de basis van waaruit het visplan ontstaat. In de tekst van dit visplan wordt per hoofdstuk verwezen naar de relevante tekstdelen in het VBP.

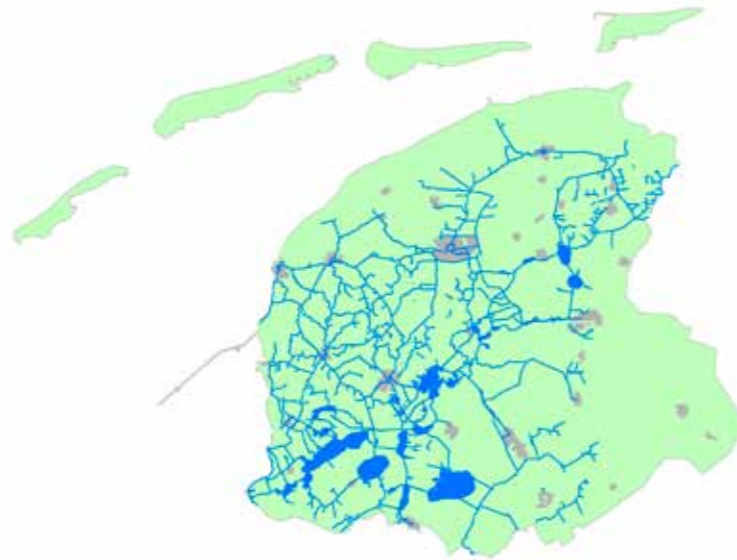
Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de huidige situatie van het gebied en het beleid dat betrekking heeft op visstandbeheer en visserij beschreven. In hoofdstuk 3 wordt de huidige situatie van de sport- en beroepsvisserij, het visserijbeheer en de visstand beschreven, onder andere een overzicht van visrechten, visuïtzetting en visonttrekkingen komen aan de orde. De streefbeeld en maatregelen voor de visstand en visserij worden in hoofdstuk 4 beschreven. In hoofdstuk 5 is het uitvoeringsprogramma opgenomen. En tot slot is in hoofdstuk 6 de wijze van communicatie, evaluatie en bijstelling van het visplan beschreven. Het Visplan wordt besloten met bijlagen. Voor de leesbaarheid zijn de literatuurverwijzingen in de tekst opgenomen als cijfers tussen haakjes, waarbij het cijfer overeenkomt met het betreffende rapport in de literatuurlijst.

2 Huidige situatie gebied en beleid

2.1 Gebiedsbeschrijving en begrenzing

Het plangebied omvat alle wateren die behoren tot de Friese boezem voor zover deze vallen binnen de provinciegrens. Deze bestaat uit meren en plassen, kanalen, laagveenmoerassen, beken, vaarten, boezemsloten en stedelijk water, voor zover in open verbinding staand met elkaar. Het totale wateroppervlak van de Friese boezem beslaat ongeveer 14.000 hectare. De Friese boezem wordt gedefinieerd als waar het streefpeil de -0,52 NAP is. Voor een uitgebreide beschrijving, zie § 2.1 en § 2.2 VBP Friese Boezem.

Topografische ondergrond: © Topografische Dienst, Emmen

Figuur 1.1 De Friese Boezem.

2.2 Beleid en beheer visstand, visserij en watersystemen

2.2.1 Europees, nationaal en regionaal

Het relevante Europese beleidskader voor dit visplan gevormd wordt door de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Europese Aalverordening.

Kaderrichtlijn Water

Doel van de Europese Kaderrichtlijn Water is om alle wateren in de betreffende stroomgebieden in 2015 in een goede ecologische en chemische toestand te krijgen en/of te houden. Er is hierbij uitstel mogelijk van twee maal zes jaar, dus de eindtermijn is 2027 (met uitzondering van Natura 2000 gebieden). Om in 2015 de waterlichamen in een goede staat te krijgen of te houden zijn maatregelenpakketten samengesteld. Het betreft vooral inrichtingsmaatregelen. Maatregelen voor verbetering van de chemische kwaliteit moeten veelal op landelijk of Europees niveau worden genomen, bijvoorbeeld het stikstofbeleid. Nadere informatie over de KRW kan worden gevonden op de website van de Helpdesk Water (www.helpdeskwater.nl). Het beleid voor verbetering van de waterkwaliteit wordt gevormd op landelijk of Europees niveau en de maatregelen worden regionaal vastgesteld en uitgevoerd.

KRW-doelen

De huidige kwaliteit van het waterlichaam wordt uitgedrukt in een score ten opzichte van de natuurlijke toestand. De natuurlijke toestand is beschreven in een zogenaamde referentie. Deze referentie geeft aan hoe het waterlichaam er uit zou zien zonder menselijke verstoring. De huidige kwaliteit van de waterlichamen is uitgedrukt in een ratio van deze referentie, de zogenaamde ecologische kwaliteitsratio (EKR). Deze EKR-score ligt tussen nul en één, waarbij de score één staat voor de referentiesituatie. De KRW-doelstelling voor het waterlichaam is ook uitgedrukt in een EKR-score. De doelstelling is de situatie die ontstaat na uitvoering van alle mogelijke en reële maatregelen. Deze doelstelling wordt het goed ecologisch potentieel (GEP) genoemd.

Biologische kwaliteitselementen KRW

Om te beoordelen wat de ecologische kwaliteit van een waterlichaam is, is voor ieder KRW-watertype een maatlat opgesteld. Deze maatlat bestaat uit een aantal kwaliteitselementen. Per element is de goede ecologische toestand vastgesteld (GET=de referentiesituatie). Van deze GET is vervolgens een GEP afgeleid, wat dus het doel zal zijn voor de komende jaren. De visstand is één van de kwaliteitselementen op de maatlat.

Europese aalverordening en Nederlands aalbeheerplan

De Europese Aalverordening voorziet in de bescherming en het herstel van de aal. De aalpopulatie is sinds de jaren zeventig zeer sterk afgenomen, zo sterk dat het voortbestaan van de soort in gevaar is. De aalverordening verplicht de lidstaten om het aalbeheer in een beheerplan uit te werken. Het beheer moet gericht zijn op het realiseren van een uittrek van paai rijpe aal (schieraal) ter grootte van min-

stens 40% van de uittrek in 1980. In het Nederlandse Beheerplan is een aantal maatregelen opgenomen. De voor dit visplan relevante maatregelen zijn:

- Tegengaan van schieraalsterfte door gemalen en het bevorderen van vrije migratie door de aanleg van vispassages. Dit is (deels) opgenomen in de KRW-maatregelen;
- Door de sportvisserijorganisaties is een meeneemverbod van gevangen aal ingesteld. Gevangen aal moet door sportvissers levend worden teruggezet;
- Uitzet van glasaal en pootaal;
- Instellen van visserijvrije zones bij locaties, die van (groot) belang zijn voor de migratie van paling.

De Nederlandse overheid heeft een gesloten tijd voor de aalvisserij in de maanden september, oktober en november ingesteld. Voor de Friese boezem geldt dit voornog niet, omdat in Friesland in 2011 en 2012 een pilot is uitgevoerd met decentraal aalbeheer.

Decentraal kunnen de volgende zaken beter vorm gegeven worden:

- Berekenen en vaststellen quota voor de aalvisserij;
- Controle, handhaving en sanctionering van gequoteerde aalvisserij;
- Controle op stroperij van aal met beroepsvistuigen en met de hengel;
- Monitoring van trends in de aalstand (lengtesamenstelling/vangst per eenheid van visserijinspanning);
- Monitoring van het effect van het visvriendelijk maken van gemalen;
- Het geleiden van schieraal bij gemalen, teneinde deze voorbij het knelpunt weer uit te zetten.

Binnenvisserijbeleid

Het kader voor de visserij op de binnenwateren is de Visserijwet van 1963. Hierin zijn de bevoegdheden van de visrechthebbers beschreven.

Het Ministerie van EZ hanteert voor de binnenvisserij het beleid dat de visserij moet passen bij de doelen die de waterbeheerder stelt op grond van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) en ecologische doelen voor overige wateren. Het ministerie wil daarom dat visrechthebbers in VBC-verband afspraken maken over de visserij en deze vastleggen in het visplan. De waterbeheerder dient het visplan te toetsen op ecologische effecten, niet alleen op de KRW-maatlatten en de visstand, maar ook op het voorkomen van andere planten en dieren.

Beleid water en visstandbeheer

In de Adviesnota Beleid Water- en Visstandbeheer van de Unie van Waterschappen, Sportvisserij Nederland en de Combinatie van Beroepsvissers wordt de verhouding beschreven tussen de waterbeheerder en de visrechthebber.

De waterbeheerder is verantwoordelijk voor het visstandbeheer, omdat deze verantwoordelijk is voor het leefmilieu van de vissen en voor een ecologisch gezond watersysteem. De visrechthebber is verantwoordelijk voor het visserijbeheer, omdat deze bevoegdheid in de Visserijwet aan hem wordt toegekend. De waterbeheerder beïnvloedt dus de mogelijkheden van de visrechthebbers, terwijl de visrechthebbers invloed hebben op de samenstelling van de visstand, waarvoor de waterbeheerder verantwoording draagt.

¹ Visstandbeheer omvat de planmatige voorbereiding en uitvoering van maatregelen bedoeld om een bepaalde visstand te bereiken in een omschreven watersysteem. Deze maatregelen zijn onder meer gericht op het beheer van de leefomgeving van vissen. Visserijmaatregelen zoals het onttrekken en uitzetten van vissen maken deel uit van het visstandbeheer.

² Visserijbeheer omvat de planmatige voorbereiding van maatregelen bedoeld om de beroepsmatige en de recreatieve visserij optimaal in te richten. Het gaat om het onttrekken en uitzetten van vis en het stellen van regels daarvoor. Onder visserijbeheer vallen ook maatregelen rond de toegankelijkheid en de bevisbaarheid van het water. Het gevoerde visserijbeheer heeft invloed op de visstand en ook op het watersysteem.

Natura 2000

Om de rijke en gevarieerde natuur van Europa te beschermen, heeft de Europese Unie het initiatief genomen voor Natura 2000. Dit is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden. In Nederland gaat het in totaal om 162 gebieden, waarvan er twintig geheel of gedeeltelijk in Fryslân liggen. Vijf van deze twintig gebieden omvat een deel van de Friese boezem (zie tabel 1.1).

Tabel 1.1 Natura 2000 gebieden, geheel of gedeeltelijk in de Friese boezem.

Geb.nr.	Naam	Status	Beheerder	Opp. (ha)	Beheerplan
9	Groote Wielen	HRL+VRL	IFG, P	609	ontwerp gereed 1 februari 2011
10	Oudegaasterbrekken, Fluessen e.o.	HRL+VRL	SBB, IFG	3.077	Beheerplan merengebied: hst 1 t/m 6 in concept gereed
11	Witte en Zwarte Brekken	VRL	SBB, D, PF, P	434	
12	Sneekermeergebied	VRL	SBB, D, IFG, PF, P	2.288	
13	Alde Feanen	HRL+VRL	IFG, PF, P	2.142	gereed mei 2011

HRL = Habitatrictlijn, VRL = Vogelrichtlijn

IFG = It Fryske Gea, SBB = Staatsbosbeheer, D = Domeinen, PF = Provincie Friesland, P = Particulieren

De maatregelen in de Natura 2000-gebieden worden geformuleerd in het kader van de beheerplannen Natura 2000. De voorgenomen KRW-maatregelen in Natura 2000-gebieden hebben betrekking op uitbreiding van het oeverareaal en paaiplassen voor vis, hermeandering van beken en de aanleg van vispaspages. Deze maatregelen moeten uiterlijk in 2015 zijn uitgevoerd.

Provincje Fryslân en Wetterskip Fryslân

Waterhuishoudingsplan Fryslân 2010 - 2015

'Wiis mei Wetter' (5/11/2008)

In dit plan worden de doelen van de Provincie Friesland voor de komende zes jaar uiteengezet. Aangegeven wordt hoe men om wil gaan met het oppervlaktewater, het grondwater en het toezicht op de veiligheid tegen overstromingen.

Waterbeheerplan Fryslân 2010 - 2015

'Wetter jout de romte kwaliteit' (11/11/2008)

In dit plan geeft Wetterskip Fryslân aan welke maatregelen het in de komende zes jaar neemt om het watersysteem op orde te houden en te verbeteren. De kaders geschetst door de provincie in het waterhuishoudingsplan worden door het wetterskip vertaald in beheermaatregelen in het waterbeheerplan.

Kaderrichtlijn Water

In de nota Status Toestand, waterkwaliteitsdoelen en maatregelen KRW-waterlichamen, die gekoppeld is aan zowel het Waterbeheerplan van het waterschap als het Provinciaal Waterhuishoudingsplan 2010-

2015, zijn de ligging en status van waterlichamen en de doelen en maatregelen verankerd. Er zijn 24 waterlichamen (waarvan negen in de Friese boezem) vastgesteld met hun status als sterk veranderd of kunstmatig en de bijpassende doelen en maatregelen tot 2015 (zie Bijlage II, tabel 1).

Om de doelstellingen van de KRW te bereiken, wordt het pakket maatregelen uitgevoerd zoals dat in nota "status en toestand" is geformuleerd. Het waterschap heeft in vervolg daarop in april 2012 de Beleidsnota Ecologie & Vis vastgesteld met beleid en beleidsregels ten aanzien van visstandbeheer en de bescherming van de ecologische waterkwaliteit. Dit beleid en de beleidsregels vormen de randvoorwaarden en uitgangspunten voor verdere nieuwe plannen rond het visstandbeheer en samenwerken met de visserijorganisaties (o.a. in het voorliggende visplan).

In Bijlage II, tabel 2 is per waterlichaam weergegeven welke maatregelen o.a. worden uitgevoerd in de Friese boezem.

VBC Friese Boezem

In 2005 is door de VBC Friese Boezem het Visstandbeheerplan (VBP) Friese Boezem 2005-2015 (1) opgesteld. In dit VBP is voor de periode 2005-2015, het visstandbeheer en het visserijgebruik door de sport- en beroepsvissers in de Friese boezem vastgelegd.

2.2.2 Beroepsvisserij

De Friese Bond is na het verschijnen van het LEI-rapport over de bedrijfs-economische situatie van het huidige leden bestand tot de conclusie gekomen dat in Fryslân plaats is voor maximaal 10 rendabele visbedrijven. Dit zijn bedrijven waar normaliter, fulltime wordt gewerkt volgens het concept Fiskje, Ferwurkje en Ferkeapje (FFF). In Fryslân wordt het concept decentraal aalbeheer structureel ingevoerd. De Friese binnenvissers streven naar een keurmerk voor ecologisch verantwoord gevangen paling waarbij tevens de certificering van de visbedrijven een belangrijke rol speelt. Eind 2012 verschijnt het beleidsplan voor de toekomst van de Friese binnenvisserij.

Decentraal aalbeheer

In 2011 en 2012 is in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) een pilotproject uitgevoerd rond de toepassing van decentraal aalbeheer. Bij decentraal aalbeheer worden regiospecifieke maatregelen getroffen ten behoeve van het herstel van de aalstand. In de Europese aalverordening is opgenomen dat op termijn tenminste 40% van de schieraaluittrek in de oorspronkelijke onverstoorte situatie plaats moet vinden. De leden van de Friese Bond hebben met het uitvoeren van de pilot decentraal aalbeheer zich verplicht te streven naar uittrek van tenminste 40% van de huidige biomassa.

Belangrijkste voorwaarde voor decentraal aalbeheer is dat deze vorm van beheer tenminste even duurzaam is als het vissen met een gesloten periode (september, oktober, november).

Uitgangspunt van het decentraal aalbeheer is dat er met een vastgesteld quotum gedifferentieerd gevist wordt op rode- en schiere aal. Op deze wijze is de aanwas van schiere aal beter gewaarborgd dan met het vissen met een gesloten periode. Tijdens de pilot wordt de intrek van glasaal en de uittrek van schiere aal gecontroleerd. Tevens is een programma met uitzet van glas- en pootaal uitgevoerd.

2.2.3 Sportvisserij

Beleids- en Werkplan Sportvisserij Fryslân 2010-2015

In het Beleids- en Werkplan (BWP) zijn de missie, strategie, doelstellingen en daarvan afgeleide activiteiten weergegeven voor de periode 2011 tot 2015. Het BWP heeft tot doel de activiteiten van Sportvisserij Fryslân gestructureerd en planmatig uit te voeren. Belangrijk doel van het beleidswerkplan is het behartigen van de belangen van de sportvissers aan de waterkant, waarbij het behoud en eventueel verbeteren van de huidige sportvismogelijkheden centraal staat. Zo wordt er structureel aandacht besteed aan de onderwerpen jeugd, voorlichting & promotie, wedstrijden, voorzieningen, controle & handhaving en tot slot VBC zaken.

Visrechthebbenden en de KRW

De visrechthebbenden staan positief kritisch ten opzichte van de Europese Kaderrichtlijn Water. De visstand in een water geeft de ecologische kwaliteit van dat water weer, ofwel het 'huis van de vis' bepaalt de visstand. Een betere kwaliteit van het huis en de daaraan gekoppelde visstand is goed voor de visserij. Al in 1988 is een plan opgesteld voor een beter beheer en inrichting van de Friese (vis)wateren. Belangrijke aspecten om te komen tot een meer natuurlijke visstand zijn de inrichting van de wateren, de doorgankelijkheid (vismigratie) en peildynamiek.

Sportvisserij Fryslân vindt het in beginsel onwenselijk dat vis onttrokken wordt aan de Friese boezem ter verbetering van de waterkwaliteit (Actief Biologisch Beheer) of een daarop gelijkende maatregel wordt uitgevoerd. Omdat dit volgens de (schub) visrechthebbenden symptoombestrijding is en niet de kern aanpakt, namelijk het streven naar een beter 'huis van de vis'. Daarbij kunnen dergelijke ingrepen de visserij in hoge mate schaden. Het waterschap

heeft met Sportvisserij Fryslân afgesproken dat er een pilot beheervisserij zal worden voorbereid in een boezemmeer wanneer een meer gevonden wordt dat voldoet aan de randvoorwaarden die door Sportvisserij Fryslân samen met het waterschap zijn opgesteld. In deze randvoorwaarden is voortgeborduurd op landelijke richtlijnen t.a.v. beheervisserij. Deze pilot zal maximaal 5 jaar duren en kan tussentijds worden stopgezet wanneer de tussentijdse monitoringresultaten daar aanleiding toe geven. De pilot is als maatregel ook opgenomen in het Waterbeheerplan 2010-2015.

Daarnaast zal de pilot decentraal aalbeheer worden voortgezet om naast het uitzetten van glas- en pootaal een positieve bijdrage te leveren voor een duurzame aalstand in de Friese boezem.

De visstand in Friesland is als gevolg van de dalende voedselrijkdom aan het veranderen. Deze verandering zal doorzetten en mogelijk gevolgen hebben voor de visstand en de visserij.

3 Huidige situatie visserij, visserijbeheer en visstand

3.1 Visrechten en visserijgebruik

3.1.1 Visrechten

In de Friese Boezem zijn de visrechten gesplitst verhuurd: Sportvisserij Fryslân huurt de schubvisrechten en de Friese Bond van Binnenvissers huurt de aalvisrechten.

Voor een uitgebreide beschrijving, zie § 2.3 VBP Friese Boezem.

3.1.2 Sportvisserijgebruik

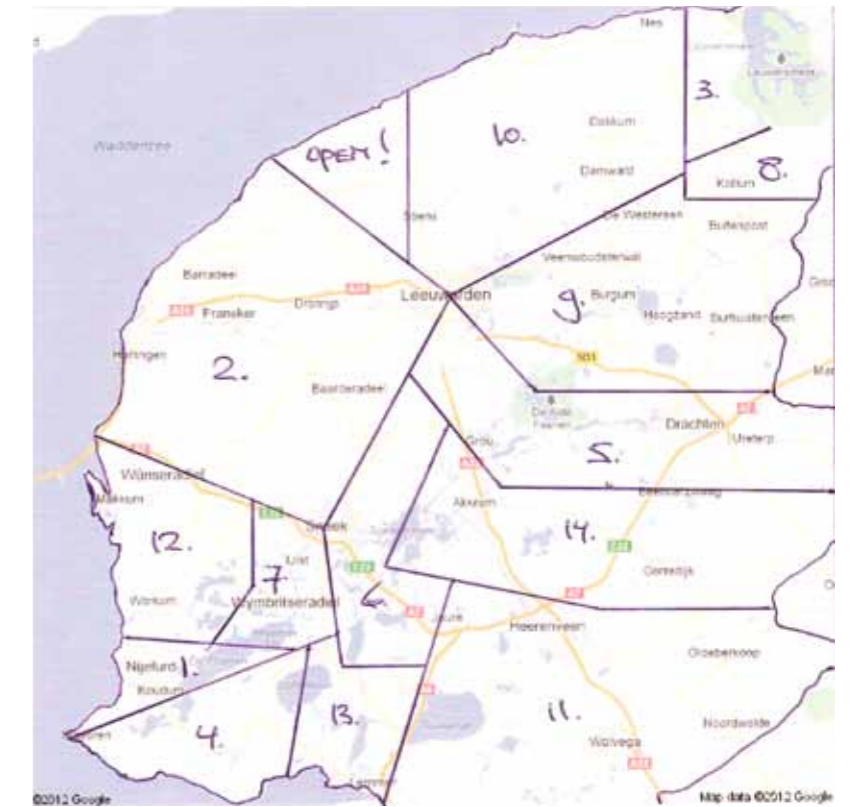
In Friesland zijn ruim 31.100 sportvissers aangesloten bij 34 hengelsportverenigingen. Sportvisserij Fryslân is de overkoepelende organisatie die zich bezighoudt met behartiging van de belangen van de leden, maar vooral ook met de ontwikkeling van de sportvisserij in Friesland. Naar schatting wordt in Friesland jaarlijks door 100.000 mensen uit binnen- en buitenland gevist. Naast de aangesloten sportvissers in Fryslân kunnen ook aangesloten sportvissers elders uit het land, weekvergunninghouders en jeugdvergunninghouders vissen in Fryslân.

3.1.3 Beroepsvisserijgebruik

De Friese Bond van Binnenvissers kent 14 leden, zie hiervoor tabel 3.1. De nummers in de tabel verwijzen naar de nummers van het gebied waarin de beroepsvisser actief is, weergegeven in figuur 3.1. In de tabel genoemde personen zijn degenen die bij de Friese Bond zijn ingeschreven. Het gaat echter veelal om familiebedrijven waarin met name de vrouw ook een belangrijke rol speelt.

Tabel 3.1 Overzicht beroepsvissers op de Friese boezem.

Naam	Gebied	Oppervlak	Vangtuigen
O. Bajema	1	1017	Hokfuiken, eenvleugels, dobbers, electrisch.
M. Boersma	2	699	Kleine Hokfuiken, electrisch.
J. en K. Bouma	3	174	Hokfuiken, eenvleugels, dichtzet
S. Hoekstra	4	1267	Hokfuiken, eenvleugels, dobbers, electrisch.
A. de Jager	5	937	Hokfuiken, eenvleugels, dobbers, electrisch.
E. W. Visser	6	840	Hokfuiken, eenvleugels, dobbers, electrisch, dichtzet
L. Kloosterman	7	1346	Hokfuiken, eenvleugels, dobbers, electrisch.
A. van Netten	8	1266	Hokfuiken, eenvleugels, dobbers, electrisch.
G. Postma	9	122	Hokfuiken, eenvleugels, electrisch, dichtzet
J. Spijkstra	10	1367	Hokfuiken, eenvleugels, electrisch, dichtzet
A. Stellema	11	303	Hokfuiken, eenvleugels, electrisch, dichtzet
E. J. Visser	12	2408	Hokfuiken, eenvleugels, dobbers.
F. Visserman	14	902	Hokfuiken, eenvleugels, dobbers.
E. de Vries	15	1078	Hokfuiken, eenvleugels, dobbers.

Topografische ondergrond: © Topografische Dienst, Emmen

Figuur 3.1 Kaart met visgebieden van de beroepsvissers aangesloten bij de Friese Bond van Binnenvissers. De nummers corresponderen met de nummers in tabel 3.1.

In het gebied in gemeente Het Bildt zijn de aalvisrechten niet verhuurd. Dit gebied kan worden beschouwd als een aalreservaat. In het najaar van 2012, zal er als gevolg van het beëindigen van een aantal visbedrijven, een herverdeling van viswater plaats vinden in de Zuidwesthoek van Friesland. Het totaal aan beroepsvissers zal bij aanvang van 2013 gereduceerd zijn tot 14 bedrijven.

3.2 Visstand en viswatertype

Onderstaand worden de meeste recente visstandgegevens beschreven. Voor oudere gegevens, zie § 5.1 VBP Friese Boezem.

Visstand

De soortendiversiteit in de Friese Boezem neemt steeds verder toe, van 16 soorten in 1998 tot inmiddels 26 soorten in 2009. De visbiomassa in de Friese Boezem lijkt af te nemen. De totale biomassa vis was in 2009 234 kg/ha (gewogen gemiddelde), tegenover 279 kg/ha in 2006 (zie Bijlage II, tabel 3).

Een vergelijking van de visstand tussen de jaren 2006 en 2009 kan alleen gemaakt worden als dezelfde wateren in beide jaren zijn bemonsterd. De boezemmeren Fluessen-Heegermeer, Sneekermeer, Terkaplesterpoelen en De Leijen zijn zowel in 2006 (4,5) als in 2009 (6) bemonsterd. De Leijen is in 2011 (7) nogmaals bemonsterd. In Bijlage II, tabel 4 zijn de gewogen gemiddelden voor het totaal van deze vier wateren en van een aantal van de belangrijkste vissoorten weergegeven.

De totale biomassa in deze wateren lijkt iets te zijn afgenomen, van ruim 277 kg/ha in 2006 tot 264 kg/ha in 2009. De aantallen vissen per hectare zijn juist toegenomen, van bijna 7.300 vissen/ha naar bijna 11.600 vissen/ha. Een betere trendanalyse kan pas na de monitoring in 2012 worden gemaakt. Er zijn dan op de Friese boezem drie monitoringen geweest met dezelfde methoden, vangtuigen en rapportage (op basis van de KRW). Deze gegevens zijn begin 2013 naar verwachting bekend en zullen worden opgenomen in het Visplan voor 2014.

Brasem

Het bestand aan brasem in de vier boezemmeren (zie Bijlage II, tabel 4) laat een achteruitgang zien. Bedroeg de biomassa in 2006 nog ruim 222 kg/ha (gewogen gemiddelde), in 2009 was dit gedaald naar 181 kg/ha. De aantallen/ha daalden ook, van 2.452 stuks naar 993 stuks.

Het overgrote deel van het brasembestand bestond in 2009 (zie Bijlage II, tabel 5) qua gewicht uit brasem van meer dan 26 cm. Ook qua aantallen vormen brasems van meer dan 26 cm een flink deel van het bestand.

Snoekbaars

Het bestand aan snoekbaars in de vier boezemmeren (zie Bijlage II, tabel 40) laat een lichte stijging zien. In 2006 bedroeg de biomassa 25,7 kg/ha (gewogen gemiddelde), en in 2009 was dit 29,9 kg/ha. De aantallen/ha daalden wel, van 723 stuks naar 412 stuks. Gevolg hiervan is dat het gemiddelde gewicht per snoekbaars kan zijn verdubbeld. De biomassa snoekbaars groter dan 40 cm bedroeg in 2009 (zie Bijlage II, tabel 6) 23,7 kg/ha. In de afzonderlijke wateren vertonen de bestandsschattingen per jaar grote verschillen (zie Bijlage II, tabel 7, voorbeeld Tjeukemeer).

De lengtesamenstelling van de snoekbaarsstand in de Friese meren lijkt sinds 2006 te verschuiven naar meerjarige snoekbaars (zie Bijlage II, tabel 8). De 0+-klasse is zowel in biomassa als aantallen in 2009 beduidend minder gevangen. Ook uit de vangsten van sportvissers (HVR) blijkt een verschuiving naar grotere snoekbaars (zie Bijlage III, figuur 1). Gegevens van de bijvangstregeling kunnen ondersteunend zijn over uitspraken over de snoekbaarsstand.

Sinds 2006 leveren de beroepsvissers gegevens aan over de lengte van de aangelande snoekbaars. Dit hoeft niet top1 overeen te komen met de lengtesamenstelling van de gevangen snoekbaars omdat sommige vissers selectief de kleinere snoekbaars weer terugzetten. Teneinde de waardevolle gegevens

toch te kunnen gebruiken zal de FB onder de leden inventariseren welke vissers selectief aanlanden en welke vissers ook alle gevangen maatse snoekbaars aanlanden.

Lengtesamenstelling snoekbaars

De lengtesamenstelling van de snoekbaarsstand in de Friese meren kan op verschillende manieren in kaart gebracht worden. De Lengtefrequentieverdeling in de STOWA bemonsteringen, de LF-verdeling in de bijvangsten in de fuiken en de LF-verdelingen in de vangsten van de sportvissers. Ook de trend in deze LF verdeling is goed af te lezen uit deze vangstregistraties. De afgelopen 4 jaar lijkt de LF-verdeling in de fuiken te verschuiven in de richting van de grotere snoekbaars van meer dan 60 cm.

Aal

Een schatting van de aalstand in kg/ha is moeilijk te geven. In de visstandmonitoringsrapportages met de STOWA-methode worden wel kg/ha genoemd, maar die getallen zijn grove onderschattingen. Het electrovisapparaat in de oeverzone en de elektrokor op het open water (wordt niet gebruikt in Friesland) lijken wel aannemelijke bestandsschattingen op te leveren. Tijdens de bemonsteringen door ATKB in 2006 is op de Alde Feanen in een afgesloten deel intensief met het electrovisapparaat gevist en daar kwam men uit op een bestand van 100 stuks/ha en 44 kg/ha.

Op de grote meren is tussen 1981 en 1985 met de elektrokor en het electrovisapparaat bemonsterd. In 2011 is, in het kader van de pilot decentraal aalbeheer, een poging gedaan om dit te herhalen, maar kreeg het bedrijf ATKB geen goede resultaten met de door hen aangepaste elektrokor. In 2012 heeft IMARES een modelmatige schatting gemaakt van de aalstand in de Friese meren. Als afgeleide daarvan is de schieraalproductie in najaar 2011 geschat op ongeveer 80 ton. Deze schatting kwam goed overeen met de schatting uit het Merk-Terugvang experiment in najaar 2011 in de Friese Boezem.

Het bestand aan aal/paling in de vier boezemmeren (zie Bijlage II, tabel 40) is (voor zover te zien vanuit de monitoringsgegevens) vrijwel gelijk gebleven. In 2006 bedroeg de biomassa 1,1 kg/ha (gewogen gemiddelde), en in 2009 was dit 1,0 kg/ha. De aantallen daalden wel, van 7 stuks/ha naar 4 stuks/ha. De biomassa aal/paling bedroeg in 2009 in de Friese Boezem 3,9 kg/ha en 22 stuks/ha (zie Bijlage II, tabel 4). Het bestand bestond vooral uit alen groter dan 40 cm (3,2 kg/ha en 12 stuks/ha).

Lengtesamenstelling aal

Niet alle lengteklassen aal worden met de fuik of electrovisapparaat even goed gevangen. Bij visstandbemonsteringen in 2006 (ATKB) werd de volgende LF gevonden in het milieu (alle monsterpunten, niet gewogen, samengevoegd) Zie blauwe lijn met ruitvormige punten in Bijlage III, grafiek 2. De LF van de aal in de vangsten van de beroepsvissers (zoals deze in de markt gezet worden) zag er in 2009 (IMARES) als volgt uit (rode lijn met vierkante punten). Het ging vooral om rode aalvangsten.

Vanuit het beheer is te zien dat de kleine aal bij vangst teruggezet wordt en dat bij een lengte van 40 cm in de vangsten de beroepsvisser de aal in de markt zetten. Vanaf die lengteklasse zijn de vangsten vermoedelijk een afspiegeling van de LF in het milieu.

Snoek

Het bestand aan snoek in de vier boezemmeren (zie Bijlage II, tabel 40) is laag, maar lijkt sinds 2006 sterk te zijn gegroeid. Bedroeg de biomassa in 2006 nog 1,4 kg/ha (gewogen gemiddelde), in 2009 was dit gestegen naar 3,0 kg/ha. De aantallen/ha stegen ook, van 0,3 stuks naar 1,3 stuks. Het grootste deel van de biomassa snoek, in alle bemonsterde wateren was groter dan 54 cm (zie Bijlage II, tabel 10).

Blankvoorn

Het bestand aan blankvoorn in de vier boezemmeren (zie Bijlage II, tabel 4) lijkt te zijn achteruit gegaan. Bedroeg de biomassa in 2006 nog 13,3 kg/ha (gewogen gemiddelde), in 2009 was dit gedaald naar 6,8 kg/ha. De aantallen/ha zijn sterk gedaald, van 1023 stuks/ha in 2006 naar nog 80 stuks/ha in 2009. Het blankvoornbestand in alle bemonsterde wateren bestond in 2009 qua gewicht vooral uit exemplaren van >26 cm, terwijl qua exemplaren het bestand vooral (ca 90%) uit blankvoorns van <15 cm bestond (zie Bijlage II, tabel 11).

Baars

Het baarsbestand in de vier boezemmeren (zie Bijlage II, tabel 4) lijkt sterk gegroeid. Bedroeg de biomassa in 2006 nog 2,4 kg/ha (gewogen gemiddelde), in 2009 was dit gestegen naar 4,5 kg/ha. De aantallen/ha zijn licht gestegen, van 573 stuks/ha in 2006 naar 685 stuks/ha in 2009. Het baarsbestand, in alle bemonsterde wateren, bestond in 2009 zowel qua gewicht als aantallen vooral uit 0+-exemplaren (zie Bijlage II, tabel 12).

Pos

Het posbestand in de vier boezemmeren (zie Bijlage II, tabel 4) lijkt gegroeid. Bedroeg de biomassa in 2006 nog 8,7 kg/ha (gewogen gemiddelde), in 2009 was dit gestegen naar 31,7 kg/ha. Ook de aantallen/ha sterk te zijn gestegen, van 2323 stuks/ha in 2006 naar 7978 stuks/ha in 2009.

Vergelijking boezemmeren en boezemkanalen

Het visbestand in de vijf bemonsterde boezemmeren (Fluessen-Heegermeer, Sneekermeer, Terkaplesterpoele, De Leijen, Grote Wielen) in 2009 is veel groter van omvang dan het visbestand van de vijf bemonsterde boezemkanalen (Dokkummer Ee, Van Harinxmakanaal, Prinses Margrietkanaal, Zwette, Van Swinderenvaart-De Luts). In de meren werd 263,8 kg/ha en 11.335 stuks/ha aangetroffen tegen 90 kg/ha en 2260 stuks/ha in de kanalen (zie Bijlage II, tabel 140). Opvallend zijn vooral de grote verschillen in de bestanden van brasem, paling en pos.

Viswatertype

Binnen de door de OVB onderscheiden vijf viswatertypen voor ondiepe Nederlandse stilstaande wateren behoren de boezemwateren vrijwel alle tot het brasem-snoekbaars type. Nu het water op meer plaatsen en tijdelijk (bijvoorbeeld in het zuid westen bij inlaat van relatief helder IJsselmeerwater) helderder wordt en er hier en daar weer waterplanten verschijnen, verschuift die visstand in de richting van meer snoek en baars. Echter van een duidelijke en/of blijvende typeverschuiving is nog geen sprake.

Vanuit de KRW gezien worden binnen Friesland zes watertypen onderscheiden (waartoe de 24 onderscheiden waterlichamen behoren). Naast de Friese boezemwateren zijn dat de beken, laagveenplassen, polderplassen, overige ondiepe kanalen (buiten de boezem) en brakke wateren. Binnen de Friese boezem zijn negen waterlichamen onderscheiden, globaal verdeeld in de meren (met vijf waterlichamen) en de kanalen (met vier waterlichamen). Hoewel de KRW maatlatten voor vis en de bijbehorende doelen (GEP) per groep van waterlichamen op detail verschillen (vooral naar biomassa en aantallen, niet naar de relatie aandelen van de soorten), wordt voor de boezemmeren de GEP nergens gehaald. Voor sommige kanalen wordt het KRW doel wel gehaald (vanwege de lagere gestelde doelen, immers de visstand als zodanig wijkt niet veel af van de overige boezemwateren). Vooral door de dominantie van brasem voldoet de visstand dus nog niet aan de KRW doelen.

3.3 Visuitzettingen

3.3.1 Sportvisserij

Door de sportvisserij is alleen structureel (spiegel)karper uitgezet in de Friese boezem (zie Bijlage VI voor de locaties en hoeveelheden). Het beleid is beschreven in de Nota Herintroductie Spiegelkarper Friese Boezem (8). De uitzettingen worden uitgevoerd door de Karper Studiegroep Nederland, regio Fryslân of door de plaatselijke hengelsportvereniging, vaak met subsidie van Sportvisserij Fryslân. Meer informatie over spiegelkarperprojecten is te vinden via de Karperstudiegroep of op hun website www.karperstudiegroep.nl. Naast de karper uitzetten door de karperstudiegroep wordt er op een aantal afgesloten wateren vis uitgezet door een HSV indien er sterfte is geweest of er een erg lage visstand aanwezig is en dit aangetoond kan worden. Deze wateren zijn beschreven in H4.1.3.

3.3.2 Beroepsvisserij

Sinds de afsluiting van het IJsselmeer wordt er in Friesland glasaal uitgezet. Rond 1980 schommelde dat rond de 2,5 miljoen exemplaren per jaar. Het aanbod aan glasaal verminderde snel na 1982 maar de aankoop van glasaal liep vooral terug (rond de 1 miljoen per jaar) door de concurrentie met de Europese kweek en na 1996 (rond de 200.000) met de Aziatische kweek (zie figuur hieronder). In 2010 heeft de Friese Bond met Europese subsidie 1,8 miljoen glasalen uitgezet in het kader van het aalherstel (zie Bijlage III, figuur 4).

3.4 Visonttrekking

3.4.1 Sportvisserij

Snoekbaars

Sportvisserij Fryslân werkt samen met Sportvisserij Nederland aan een methode om te kunnen bepalen hoeveel vis (met name snoekbaars) wordt onttrokken. De Sportvisserij werkt met een regulering door een meeneemlimiet per vistrup in te stellen. Vanaf 01-01-2011 is het in Fryslân niet meer toegestaan meer dan twee snoekbaarzen voor handen te hebben nabij enig viswater.

Aal

Sinds 1-1-2009 geldt voor alle sportvissers in Nederland, die vissen op basis van een schriftelijke toestemming van een bij Sportvisserij Nederland aangesloten hengelsportvereniging, een terugzetverplichting voor aal. Alle gevangen aal dient onmiddellijk in hetzelfde water te worden teruggezet. Er wordt dus door de sportvisserij (legaal) geen aal aan de Friese boezem onttrokken. Bijna met iedere sportvisserijmethode is het mogelijk dat per ongeluk aal wordt meegevangen. De gevangen aal wordt veelal in goede staat weer teruggezet in het water.

Overige vissoorten sportvisserij

Er wordt geen snoek of karper onttrokken, omdat voor beide vissen in Friesland een meeneemverbod geldt. De enige andere vissoort die wordt onttrokken is de baars. De hoeveelheid baars die jaarlijks wordt onttrokken is niet bekend, maar is naar verwachting te verwaarlozen. Sporadisch zal door een sportvisser weleens een exem-

plaar van een andere vissoort (zoals brasem, blankvoorn, zeelt en dergelijke) worden onttrokken. De hoeveelheden waarin dit gebeurt zijn echter verwaarloosbaar klein.

3.4.2 Beroepsvisserij

Aal

Op basis van gegevens van de beroepsvisserij werd er tot de sluiting van drie maanden rond de 70 ton aal gevangen per jaar. De helft daarvan was schieraal.

Met de drie maanden sluiting in 2009 en 2010 liepen de vangsten terug tot iets minder dan 40 ton.

In 2011 is gestart met het decentraal aalbeheer in Friesland waardoor er op basis van een quotum gevist moest gaan worden. De deelnemende vissers kregen een totaalquotum toebedeeld van 32,7 ton. Dit is vrijwel geheel vol gevist. Een 3-tal vissers deden niet mee aan de pilot en waren daarmee gebonden aan de drie maanden gesloten tijd.

Snoekbaars

In 2006 zijn in de VBC Friese Boezem afspraken gemaakt om te komen tot een Regeling voor het behoud van de bijvangsten uit de beroepsvisserij, kortweg de bijvangstregeling (zie rapport Regeling bijvangst voor de Friese Boezem). Deze regeling houdt in dat de beroepsvissers, verenigd in de Friese Bond van Binnenvissers, een deel van de gevangen snoekbaars uit de aalvisserij mogen behouden. Alle beroepsvissers die meedoen aan de regeling hebben een individueel quotum voor snoekbaars. Het quotum is gebaseerd op een gemiddelde onttrekking van 1 kg/ha per jaar. Het totale quotum bedraagt 14.000 kg. Uitwisseling van het quotum tussen vissers is alleen vóór de start van het visseizoen mogelijk. Alle gevangen snoekbaars die wordt meegenomen dient per SMS te worden doorgegeven aan een centrale computer, waar de vangsten worden bijgehouden. De regeling wordt gecontroleerd door een aantal BOA's. Uitgebreide informatie is opgenomen in Bijlage V.

Jaarlijks werd afgelopen jaren door de beroepsvisserij in het kader van de Bijvangstregeling ongeveer 11 ton snoekbaars aangeland. In Bijlage II, tabel 15 is per seizoen te zien hoeveel snoekbaars is aangeland.

Voor elk seizoen moet er voor verlenging van de bijvangstregeling toestemming gevraagd aan de Algemene Ledenvergadering van Sportvisserij Fryslân. De huidige regeling loopt tot en met 31 maart waarna in de ALV van Sportvisserij Fryslân opnieuw toestemming moet verlenen voor het seizoen 2013/2014.

Wolhandkrab

Bij de aalvisserij is de wolhandkrab een welkome bijvangst. In 2010 heeft een aantal Friese vissers zich aangemeld om in de gesloten maanden (welke vanaf 2011 zijn vervangen door de pilot decentraal aalbeheer) met aangepaste aalvistuigen op wolhandkrab te vissen. Vanwege de opstelling van het bestuur van de Federatie die besloot dat de bijvangst aan snoekbaars in de aangepaste aalfuiken niet

behouden mocht worden heeft een aantal vissers besloten niet op wolhandkrab te vissen omdat dit onrendabel zou zijn. Aangezien de beroepsvisserij in Fryslân onder het regime van het decentraal aalbeheer vist, is van een gesloten periode geen sprake meer. De wolhandkrab is voor de beroepsvisser commercieel gezien een interessant product. Voor de wolhandkrab is er geen bijvangstregistratie en wordt het hele jaar uitgeoefend.

Rivierkreeft

Wat voor de wolhandkrab geldt, is voor de rivier kreeft in minder mate het geval. Voor de rivierkreeft is er geen bijvangstregistratie en wordt het gehele jaar uitgeoefend.

Bijvangst beroepsvisserij

Vrijwel alle vissoorten worden (incidenteel) bijgevangen met de fuiken of de dobbervisserij. Momenteel is er, uitgezonderd van de snoekbaars, geen bijvangstregistratie voor de beroepsvisserij. De bijgevangen vissen worden veelal in goede staat weer teruggezet in het water.

3.5 Vismortaliteit

Naast de visonttrekking door de sport- en beroepsvisserij, vindt ook vissterfte plaats door andere oorzaken. Onderstaand wordt per onderwerp kort ingegaan op de mortaliteit van vis.

Stroperij (§ 4.3 VBP Friese Boezem)

De omvang van de stroperij in de Friese Boezem is momenteel onbekend. De meest recente gegevens over stroperij zijn opgenomen in het rapport 'Boven Water'. Hierin zijn o.a. schattingen gemaakt van de onttrekking aan snoekbaars (en aal) in geheel Friesland door de verschillende vormen van stroperij. Voor snoekbaars wordt geschat dat jaarlijks 39 ton wordt gestroopt met beroepsvistuigen en 34 ton met sportvistuig.

Voor meer informatie wordt verwezen naar het rapport 'Boven Water, een verkenning van de visstroperij in Fryslân' (9).

Van de stroperij zijn natuurlijk alleen schattingen te maken. KLPD 2003 (zie Bijlage II, tabel 16). Het gaat echter om aanzienlijke hoeveelheden. De stroperij met beroepsvistuigen op snoekbaars wordt vaak uitgevoerd door personen die ook andere illegale activiteiten ontplooiën. Bij een vishandelaar werd de afgelopen paar jaar jaarlijks naar schatting 10.000 kg snoekbaars afgeleverd door stropers. Er zal gewerkt worden aan een keurmerk voor de gevangen snoekbaars op basis van de bijvangstregeling. Hopelijk kan op een dergelijke wijze de verkoop en inkoop van gestroopte snoekbaars enigszins worden ontmoedigd.

Aalscholvers

De invloed van de aalscholvers op het visbestand is momenteel onbekend. Naar verwachting is de aalscholverpopulatie in Fryslân van dusdanig niveau is, dat deze op de boezemwateren geen grote negatieve invloed heeft op de visbestanden of vissoorten. Wel bestaat er een mogelijkheid voor kleinere afgesloten gebieden dat er lokaal

kans is op verstoring in evenwichtige leeftijdsopbouw met ontbrekende jaarklassen als gevolg van aalscholver predatie.

Muskusrattenbestrijding

In Fryslân worden muskusratten door een team van circa 50 muskusrattenbestrijders intensief bestreden. Jaarlijks worden duizenden van deze knaagdieren gevangen. Als vangtuig wordt o.a. gebruik gemaakt van gazen vallen die bij rattenholen, duikers, in kleine sloten of langs de oever geplaatst worden. Hierbij komt het sporadisch wel eens voor dat vis, zoals snoek of zeelt, wordt bijgevangen. Een deel hiervan zal levend teruggezet kunnen worden. De kleine hoeveelheid vis die in rattenvallen sterft is waarschijnlijk een verwaarloosbare hoeveelheid. De rattenvallen vormen mogelijk wel een belemmering voor de vismigratie (10).

Kunstwerken

STOWA heeft van 2008 t/m 2010 onderzoek gedaan naar mogelijke schade aan vissen bij het passeren van gemalen.

De belangrijkste conclusies zijn dat gemiddeld ruim 10% van de vis wordt gedood en 1% beschadigd raakt bij passage door gemalen. Grotere vissen (>15 cm) hebben een veel grotere kans beschadigd te raken, van die groep was 23% dood en 11% beschadigd. Voor de paling blijken bepaalde gemalen een grote migratiebarrière te vormen. Zo overleeft het merendeel van de palingen passage door schroefpomp gemalen niet.

Voor meer informatie wordt verwezen naar het rapport 'Worden vissen in de maling genomen' (11).

In 2011 is door de beroepsvisserij voor het eerst schieraal opgevangen en over de dijk gezet. Het ging in totaal om 677kg schieraal bij Roptasyl en ca. 420kg schieraal bij Ezumasyl. Wegens de grote hoeveelheid neerslag en het daarmee snel afstromen maakte het vissen erg moeilijk tot zelfs onmogelijk. Het waterschap leverde personele ondersteuning bij de registratie van de vangsten en het overzetten van de schieraal bij Roptazijl. Op termijn zullen alle gemalen, voor zover dat kosteneffectief mogelijk is, visvriendelijk (vispasseerbaar de polder uit) worden gemaakt. Als dat ook op de lange termijn niet blijkt te kunnen zal onderzocht worden of viswerende maatregelen mogelijk zijn. De aanpak die hierbij gevolgd wordt is beschreven in de nota 'Fryslân aan de slag met vismigratie'.

3.6 Visserijkundig onderzoek, monitoring en vangstregistratie

Sportvisserij

Er is een mogelijkheid voor Sportvissers hun vangsten digitaal te registreren op www.mijnvismaat.nl. Deze vorm van registratie kan ondersteunende gegevens bieden aan monitoring en e.d. Wel is daarvoor belangrijk dat zoveel mogelijk sportvissers op deze manier hun vangsten doorgeven. Mijnvismaat.nl is de vernieuwde versie van HVR (Hengelvangstregistratie) op deze manier wordt de registratie laagdrempeliger gemaakt waardoor wordt verwacht dat meer mensen zullen gaan deelnemen.

Vanuit Sportvisserij Nederland is een onderzoek gestart naar een project met logboek gegevens van een representatieve groep sportvissers. Vanuit deze logboek gegevens kan met een berekening worden geschat wat de onttrekking van vis is door de sportvisserij. Meer informatie hierover kan worden opgevraagd bij Sportvisserij Nederland.

Om een goed beeld te krijgen van het belang van de Sportvisserij in Fryslân, wordt gezamenlijk met Sportvisserij Nederland in 2012 een project opgesteld om tellingen te verrichten vanuit een vliegtuig. Vanuit het vliegtuig wordt het aantal sportvissers geteld in de Friese boezem en wordt beoordeeld welke discipline van het sportvissen wordt beoefend. Deze telling in combinatie met enquêtes die aan de waterkant worden afgenomen geeft een goed en betrouwbaar beeld van het aantal sportvissers. Er zal gestart worden met een proefvlucht. Indien de proefvlucht is geslaagd en de financiering rond is, zal er gedurende een heel jaar elke maand een vlucht en een enquêteronde plaatsvinden, waarna rapportage zal worden opgesteld. Indien gegevens beschikbaar zijn vanuit het project, zullen deze worden opgenomen in het Visplan.

Sportvisserij Fryslân is bezig met onderzoeken om de vangsten van de wedstrijden beter te registreren. Na het monitoren van deze wedstrijdvangsten kan door de sportvisserij een beeld geschetst worden over het veranderen van de vangsten.

Beroepsvisserij

Voor de beroepsvissers geldt een verplichte wekelijkse vangstregistratie voor aal. Verder kennen de beroepsvissers een dagelijkse vangstregistratie van de snoekbaarsbijvangsten in de fuiken. De beroepsvisserij werkt samen met IMARES aan de registratie van de lengtesamenstelling van de aal in de aange-

lande vangsten in Friesland. Bij dit onderzoek wordt ook de conditie, de besmetting met zwemblaasparasieten en de sekse van de aal bepaald.

De beroepsvisserij neemt actief deel aan de 3-jaarlijkse monitoring van de visstand in de Friese Boezem in het kader van de KRW-monitoring.

In 2011 is gestart met een pilot decentraal aalbeheer waaraan in 2013 alle Friese beroepsvissers zullen deelnemen. In het kader daarvan zal veel vangstregistratie plaatsvinden.

In 2011 is de lengtesamenstelling en de conditie van de schieraal niet bepaald. In 2012 zijn individuele gewichten van de schieraal wel bepaald worden. Er is nog overleg met de Universiteit van Leiden over een eenvoudige vetmeting zonder dat de aal daar last van heeft.

Wetterskip Fryslân

De KRW maakt onderscheid in zogenaamde 'Toestand- en Trendmonitoring' en 'Operationele Monitoring'. Toestand- en Trendmonitoring (T&T monitoring) moet eens in de zes jaar en de Operationele Monitoring (OM) moet eens in de drie jaar. Wetterskip Fryslân hanteert de OM als richtwaarde, dus wordt er eens in de drie jaar een visstandbemonstering uitgevoerd. Vanwege de omvang van de waterlichamen en het gebied kunnen niet alle 24 aangewezen waterlichamen elke drie jaar bemonsterd worden. Bij de keuze in waterlichamen wordt rekening gehouden dat elk waterlichaam minimaal één keer per zes jaar is bemonsterd.

In 2012 is in opdracht van Wetterskip Fryslân een project gestart te komen tot een verspreidingsatlas van vis in Friesland. Het boek zal de Vissenatlas Fryslân gaan heten. Als voorbeeld is de Vissenatlas in de provincies Groningen en Drenthe gebruikt. Het doel van de Atlas is om een beeld te krijgen van de verspreiding van de vissoorten in Friesland.

3.7 Regelgeving

De Visserijwet stelt regels voor de Nederlandse visstand. Visrecht-hebbers hebben de mogelijkheid om aanvullende voorwaarden op te nemen in de schriftelijke toestemmingen.

3.7.1 Sportvisserij

Alle wateren uit de Friese boezem zijn ingebracht in de Landelijke en Federatieve Lijst van Viswateren en dus voor sportvissers in het bezit van een VISpas te bevissen. Tevens is via de Friese hengelsportverenigingen een week-vergunning verkrijgbaar voor het vissen in de Friese boezem (en alle andere Friese wateren opgenomen in de Landelijke Lijst van Viswateren). Voor de voorwaarden waaronder bevissing kan plaatsvinden, zie Bijlage II.

Met de Kleine VISpas mag een sportvisser met één hengel en beperkte aassoorten vissen in een beperkt aantal wateren. Deze stonden voorheen bekend als de 'openbare vaarwateren'. Met de Kleine VISpas mag geen vis worden onttrokken. De lijst van deze wateren, in Friesland, is opgenomen in Bijlage II.

3.7.2 Beroepsvisserij

Alle beroepsvissers zijn aangesloten bij de Friese Bond van Binnenvissers (FBvB). Beroepsvissers vissen op basis van een Schriftelijke Toestemming van de bond. Afspraken in het visplan worden overgenomen in de voorwaarden bij de Schriftelijke Toestemming.

3.8 Controle, handhaving en sanctionering

3.8.1 Sportvisserij

Sportvisserij Fryslân heeft vier BOA's die tegen een onkostenvergoeding controles uitvoeren en de controles registreren in het BOA-registratie Systeem (BRS). Vanuit Sportvisserij Fryslân is er de ambitie meer BOA's aan te trekken en te voorzien van de juiste bevoegdheden. In 2012 is een tweetal personen aangenomen (in dienstverband) ter versterking van de controle en handhaving. Beide personen zullen worden ingezet als BOA waarbij één persoon als coördinator van de BOA's en één persoon in de uitvoering van de controles in het veld.

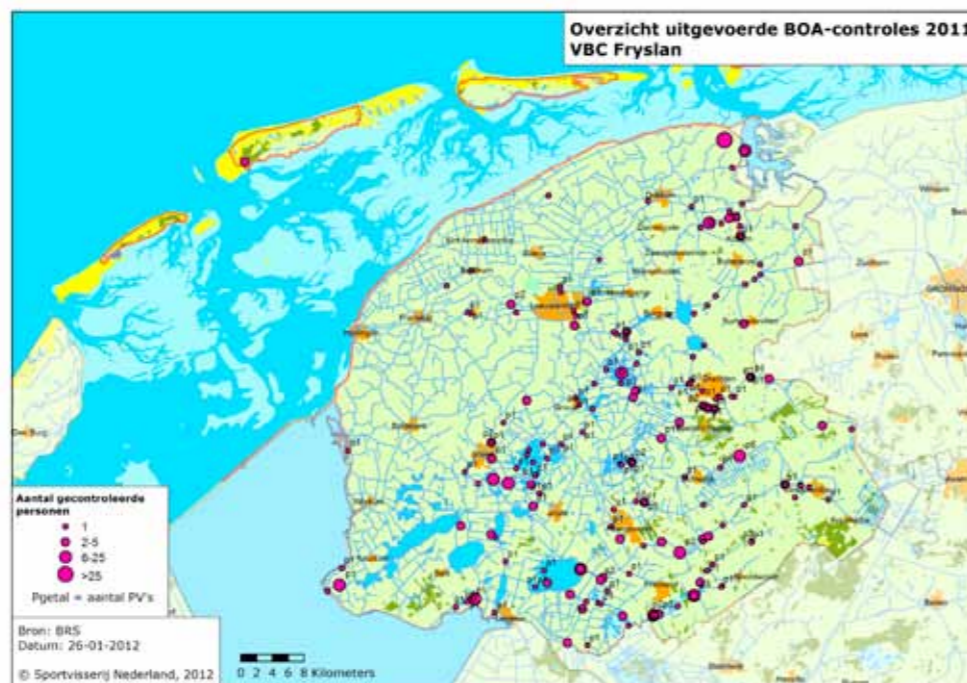
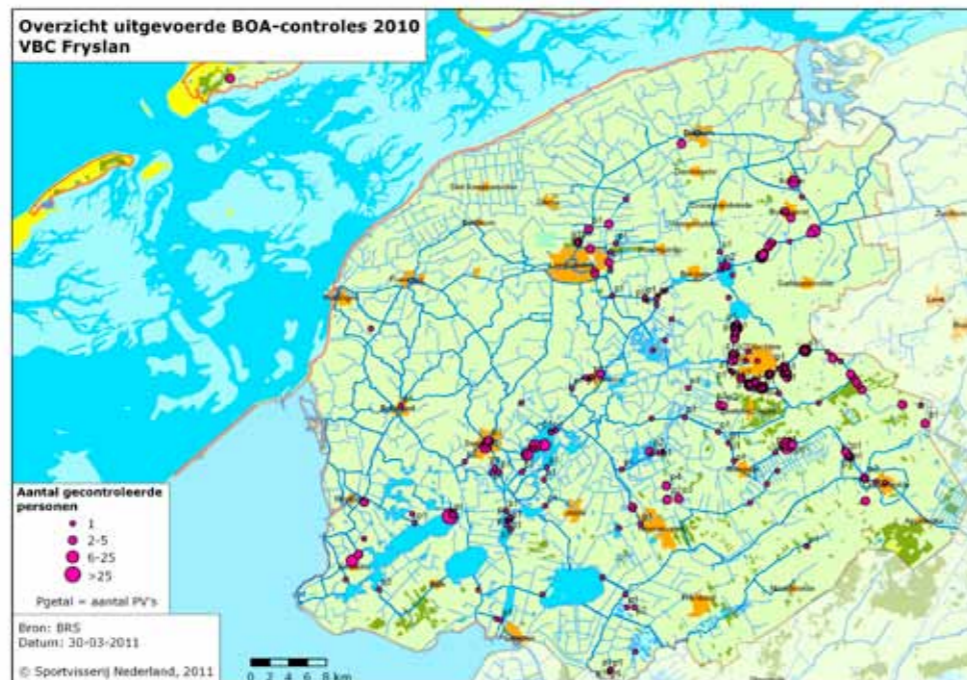
Naast de reguliere controles op de sportvisserij en stroperij, worden de BOA's van Sportvisserij Fryslân ingezet voor de controles op de pilot decentraal aalbeheer en de bijvangstregeling (meer over de bijvangstregeling in Bijlage V).

Naast de BOA's beschikt Sportvisserij Fryslân over 21 federatieve controleurs (zonder bekeuringbevoegdheid). Deze controleurs hebben een opleiding gehad bij Sportvisserij Nederland en zijn voorzien van een controlepas en duidelijk herkenbare kleding. De federatieve controleurs registreren alle controles en eventuele overtredingen in de controleurswebsite van de federatie. De controleurs hebben een belangrijke voorlichtende taak en bieden ondersteuning in controles samen met BOA's en politie.

Resultaten BOA controles

In 2011 zijn er door de BOA's van Sportvisserij Fryslân 65 Processen Verbaal uitgedeeld aan geconstateerde overtredingen. Sportvisserij Fryslân maakt deel uit van een breed samenwerkingsverband op het gebied van handhaving. Het samenwerkingsverband (Toezichtskring Natuurhandhaving) bestaat uit alle Friese organisaties met BOA's voor het uitvoeren van controles in het buitengebied. De Toezichtskring wordt gecoördineerd vanuit het RMT van de Politie Fryslân. Vanuit de Toezichtskring zijn in het jaar 2011 333 Processen Verbaal uitgedeeld aan alleen de visserijwet. De 65 Processen Verbaal van Sportvisserij Fryslân vallen hier ook onder.

Figuur 3.1 Overzichtskarten BOA-controles in 2010 en 2011.

3.8.2 Beroepsvisserij

In het kader van de bijvangstregeling worden de gemelde bijvangsten aan snoekbaars gecontroleerd door de federatie BOA's. De BOA's rapporteren aan de secretaris van de VBC. De sanctioneringscommissie van de VBC met daarin vertegenwoordigers van zowel sport- als beroepsvisserij komt bij een geconstateerde overtreding bijeen, en kan ook (stevige) sancties opleggen indien de private afspraken zijn geschonden.

Door KLPD en AID wordt gecontroleerd op naleving van publieke regels. In de rest van Nederland is de visserij op wolhandkrab met aangepaste aalvistuigen, die privaat gecontroleerd wordt met toezicht door de nVWA (voorheen AID). In Fryslân hoeven de fuiken niet aangepast te worden omdat er gevist wordt met een quotum. Voor de visserij op wolhandkrab betalen de vissers zelf de controlekosten.

Wetterskip Fryslân heeft in haar beleidsnota Ecologie en Vis opgenomen dat het in principe niet is toegestaan vaste vistuigen te plaatsen binnen een afstand van 100 meter van gemalen, sluisen en stuwen. Mits hier nieuwe afspraken worden gemaakt tussen de beroepsvisserij en Wetterskip Fryslân zal dit beleid gehanteerd worden. De uitzonderingen voor het plaatsen van vaste vistuigen binnen een afstand van 100m van gemalen, sluisen en stuwen zijn hieronder weergegeven. De onderstaande tekst is afkomstig uit de beleidsnota Ecologie en Vis:

Het vissen binnen een afstand van 100 meter van gemalen is alleen toegestaan wanneer aan alle volgende voorwaarden is voldaan:

- vangsten buiten de periode van de schieraaltrek dienen onderdeel te zijn van een vastgesteld jaarlijks quotum;
- bij visvriendelijke gemalen mag gedurende de periode van de schieraaltrek (1 september tot 1 december) niet worden gevist;
- bij niet-visvriendelijke gemalen die uitmalen naar Waddenzee, IJsselmeer en Lauwersmeer dient minimaal 70% van de schieraalvangst en bij overige niet visvriendelijke gemalen minimaal 50% van de schieraal te worden overgezet naar het water waarop het gemaal uitslaat;
- de betreffende gemalen worden door het waterschap op kaart aangegeven en deze kaart wordt waar nodig jaarlijks vóór 1 september herzien;
- vistuigen mogen alleen worden aangebracht op een plaats en wijze waar de betreffende rayonbeheerder mee akkoord gaat. Eenmaal geplaatste vistuigen dienen op eerste aanzegging van de rayonbeheerder onmiddellijk te worden verwijderd ten behoeve van onderhoudswerkzaamheden of wanneer blijkt dat er waterhuishoudkundige problemen ontstaan;
- Registratie van aal- en bijvangsten in binnen 100 meter van gemalen geplaatste fuiken is verplicht. Ook de conditie van de bijvangsten moet worden geregistreerd. De resultaten van de registratie kunnen aanleiding zijn om voornoemde beleidsregels te zijner tijd te herzien.

3.8.3 Overig

Het visstroperijteam zoals het bestond (uit de KLPD, AID en regiopolitie) is niet meer actief. Daarentegen is er een aantal personen vanuit de nVWA en de regiopolitie nog wel actief in de stroperijbestrijding. Er worden nog steeds acties uitgezet tegen de stroperij, echter zijn deze voornamelijk op meldingen gericht. Deze acties kunnen bestaan uit o.a. het posten aan de waterkant en dregacties.

Daarnaast wordt door diverse partijen samengewerkt op het gebied van controle en handhaving binnen de toezichtkring natuurhandhaving. Dit is een door de politie gecoördineerd samenwerkingsverband van mensen met al dan niet opsporingsbevoegdheid van diverse opsporingsdiensten en milieu- en natuurbeschermingsorganisaties die toezicht houden op de naleving van de groene wetten, zoals It Fryske Gea, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, nVWA, Sportvisserij Fryslân en de Provincie. Maar ook werkt de politie o.a. samen met, de dierenbescherming, wildbeheerseenheden en de Werkgroep Roofvogels Nederland.

Het Wetterskip kan op grond van de Keur, als verordening onder de Waterwet, toezicht houden en handhaven op waterkwantiteits- en waterkwaliteitsaspecten. De Keur bevat voornamelijk verboden (waaronder ook het plaatsen van vaste vistuigen en het uitzetten van vis). In de Algemene regels bij de Keur is opgenomen onder welke voorwaarden dit verbod niet geldt en er dus geen vergunning of ontheffing noodzakelijk is. In de Algemene regels bij de Keur wordt voor de voorwaarden verwezen naar het Visplan of schriftelijke afspraken met het waterschap. Juridisch gezien is het mogelijk voor Wetterskip Fryslân te handhaven op de visserij (voor zover beschreven in het Visplan en vallend onder de KRW).

Alle beroepsvissers aangesloten bij de Friese Bond van Binnenvissers en BOA's en controleurs van Sportvisserij Fryslân zijn aangesloten bij burgernet op het water. Dit systeem alarmeert de aangesloten personen op allerlei delicten op of aan het water.

4 Streefbeelden en maatregelen

4.1 Schubvis

4.1.1 Visrechten en visserijgebruik

Het algemene streefbeeld van de visrechthebbenden voor de Friese boezem (§ 6.4.3 VBP Friese Boezem) luidt: Binnen de Friese boezem komt een diversiteit aan visserijwateren voor die, tegen redelijke prijs, zowel in kwalitatieve als in kwantitatieve zin, ruimschoots voorziet in de behoefte van sport- en beroepsvisserij en die een duurzaam gebruik garandeert.

De schubvis is in huur bij de sportvisserij. De sportvisserij gaat bewust om met de aanwezige visstand. De visstand bepaalt de mogelijkheden voor de sportvissers. Bij de nagestreefde visstand zijn goede mogelijkheden voor de sportvisserij. Meeneembepalingen en andere regels worden kritisch bekeken en waar nodig bijgesteld een duurzame visserij te waarborgen.

4.1.2 Visstand en viswatertype

De VBC Friese boezem streeft naar een gezonde en gevarieerde visstand. Deze gevarieerde visstand moet afgestemd zijn op de biologische karakters en draagkracht en daarmee kenmerkend voor het systeem zijn. Er wordt gestreefd naar een gezonde visstand, dit houdt in:

- Een visstand die duurzaam en gevarieerd is en zichzelf in stand houdt;
- Een visstand die karakteristiek en kenmerkend is voor het betreffende watersysteem;
- Een visstand waarvan de groei en conditie van de kenmerkende vissoorten minimaal gemiddeld respectievelijk goed te noemen is;
- Een visstand waarvan de populatieopbouw goed te noemen is, waardoor er ruimte is voor alle lengteklassen en niet één lengteklasse op onnatuurlijke wijze domineert.

De meren en plassen kunnen zich tot het blankvoorn-brasem viswatertype ontwikkelen indien er een reductie van de toevoer van nutriënten en verwijdering van de zeer voedselrijke baggerlaag plaatsvindt. Een verdere verschuiving naar het snoek-blankvoorn viswatertype is alleen mogelijk op de armere veen- of zandbodems. De verschuiving zal alleen optreden als zich voldoende waterplanten ontwikkelen. In laagveenmoerassen en petgatencomplexen (de Alde Feanen/Princenhof) is een visgemeenschap van het snoek-blankvoorn viswatertype of bij sterke reductie van nutriënten ruisvoorn-snoek viswatertype mogelijk. De visgemeenschap in de kanalen is van het brasem-snoekbaars of het blankvoorn-brasem viswatertype. Door de intensieve scheepvaart is een verdere verschuiving naar het snoekblankvoorn viswatertype niet mogelijk. In vaarten en sloten is op kleibodems een blankvoorn-brasem viswatertype mogelijk. Op zandbodems is een visgemeenschap van het snoek-blankvoorn viswatertype mogelijk.

Voor een uitgebreidere omschrijving per soort en per watertype kan § 7.1 en 7.2 van het Visstandbeheerplan Friese Boezem 2005-2015 geraadpleegd worden. De visrechthebbenden vinden het in beginsel onwenselijk dat vis onttrokken wordt aan de Friese boezem ter verbetering van de waterkwaliteit (Actief Biologisch Beheer) of een daarop gelijkende maatregel wordt uitgevoerd. In de VBC is afgesproken dat

Sportvisserij Fryslân meewerkt aan de voorbereiding van een pilot om mogelijk brasem weg te vangen. Uit onderzoek is gebleken dat de Leijen niet geschikt is voor een dergelijke pilot, dus is dat project niet doorgegaan. Dit betekent dat er nu sprake is van een situatie waarin een ander water zal worden gezocht voor het uitvoeren van een pilot visstandbeheer. De VBC zal (net als bij de Leijen) bij het gehele proces betrokken worden, vanwege interne besluitvormingsprocedures bij de visrechthebbers. De visrechthebbers participeren in de voorbereiding van een pilot zoals Wetterskip Fryslân deze voorstelt. Indien er een pilot zal worden uitgevoerd wordt dit een landelijk voorbeeld.

4.1.3 Visuizettingen

Aangezien karper zich slechts in beperkte mate succesvol voortplant in Nederland, zijn jaarlijkse uitzettingen noodzakelijk voor een aantrekkelijk karperbestand. De karper is de enige vissoort die de sportvisserij in terughoudende mate structureel wil uitzetten t.b.v. recreatie.

Het paaisucces is sterk afhankelijk van klimatologische omstandigheden. Met name de watertemperatuur heeft een grote invloed. Karper vertoont meestal pas paaiactiviteiten bij een watertemperatuur van 18 - 23°C. De voortplanting vindt dan ook gewoonlijk plaats van half mei tot half juni. Door onstabiele klimatologische omstandigheden (bijvoorbeeld plotselinge temperatuursveranderingen of perioden met lage temperaturen) is het succes van de paai vaak sterk wisselend. Naast de geringe mogelijkheid tot voortplanting speelt de predatie van roofvis en aalscholvers een grote rol in het ontwikkelen van een goede karperpopulatie.

Omdat een aanzienlijk deel van de Nederlandse sportvissers (14%) zich heeft gespecialiseerd in het vangen van karper, is er grote behoefte aan het beperkt uitzetten van karper. De vangkansen hoeven niet groot te zijn, maar de mogelijkheid om een groot exemplaar te vangen, of een exemplaar met een bijzonder beschubbingspatroon is voor karpervissers voldoende om hun hobby uit te oefenen. Er wordt met het uitzetten van karper dan ook een gering bestand grote karper nagestreefd, met bij voorkeur verschillende beschubbingspatronen (spiegelkarper en schubkarper). Aan uitzetprojecten wordt in de meeste gevallen een vangstregistratie gekoppeld, waardoor het effect van de uitzet kan worden gevolgd. Hierbij kan de migratie, de groei en vangkansen worden gevolgd (Karperstudiegroep Nederland, 2001).

Karperuizet boezemwater:

Sportvisserij Fryslân heeft als doel het uitzetten van 14.000kg karper gedurende 10 jaar (2005 – 2015). Omgerekend (op basis van de notitie van Sportvisserij Nederland) betreft het een jaarlijkse uitzet van 780 zogenaamde K3 Karpers op de Friese boezem. Uiteindelijk zal de karperpopulatie na deze uitzetperiode (tot en met 2015) over 20 jaar een biomassa opleveren van 2,79 kg per ha met een gemiddelde van 0,26 karpers per ha. Bij het uitzetten van karper op de boezemwateren zal een maximum biomassa van 5 kg/ha op de lange termijn gehanteerd worden.

Hieronder zijn de geplande uitzetlocaties weergegeven voor de eerste uitzetperiode (2013 – 2015):

- 2013: Gaastmeer/Oudegaasterbrekken/Ringwiel, Slotemeer, Van Harinxmakanaal, Wijde EE/Pikmeer, Djippe Gat Drachten, Groot Leeuwarden en Tjonger
- 2014: Gaastmeer/Oudegaasterbrekken/Ringwiel, Slotemeer, Langweerder Wielen en Dokkummer EE
- 2015: Tjonger, Tjeukemeer, Langweerder Wielen en Bergummermeer

Karperuizet afgesloten water

Op de afgesloten wateren is op basis van vangstregistratie een goed beeld te vormen van de aanwezige karperbestanden. Veel karpervisser fotografieren hun vangsten en delen deze met andere intimi van een dergelijk water. De karpervissers zien elk jaar de bestanden slinken, na elke winter drijven er vaak ook enkele dode exemplaren in het water rond. Helemaal tijdens de winters van 2010 en 2011 zijn er heel wat karpers gestorven.

Gesteld kan dan ook worden dat de karperbezetting in de Friese afgesloten wateren relatief laag is. De karperbezetting bestaat bovendien vrijwel geheel uit grote, oudere schubkarpers. Jonge exemplaren en andere beschubbingsstypen worden niet veel aangetroffen. Een dergelijke karperstand wordt vaak aangetroffen in wateren waar sinds lange tijd niets aan het beheer van de karperstand is gedaan. In Nederland vindt natuurlijke voortplanting van karpers vrijwel nergens plaats, waardoor regelmatige uitzettingen noodzakelijk zijn om een karperstand te laten voortbestaan.

Hieronder zijn de wateren weergegeven waar het wenselijk is vanuit de sportvisserij om karper uit te zetten:

I.	Driesumermar	7 ha
II.	Eeltjemar	30 ha
III.	PG Otterweg	21 ha
IV.	Zestienroeden	2,25 ha
V.	Nanne Wiid	115 ha
VI.	Krosbaan (aan snelweg) Joure	2 ha
VII.	Put van Nederhorst	20 ha
VIII.	Bekhofweg Olderberkoop	1,5 ha
IX.	Swette Poel	5 ha

De bovenstaande wateren hebben een klein bestand aan karper en door ouderdom, wintersterfte is er de wens van veel sportvissers deze bestanden weer enigszins aan te vullen zodat er weer een interessant sportvisbestand aan karper ontstaat.

De bovenstaande wateren zijn in totaal ca. 200 ha, normaliter hanteert de Karperstudie Groep de stelregel van 1kg karper per ha, uit te zetten, in dit geval zal het aantal worden gehalveerd, dus ca. 100kg karper verdeeld gelijk evenredig met het aantal ha per water.

Voor afgesloten wateren zullen de volgende getallen worden gehanteerd als uiteindelijke karperpopulatie:

- tot 5 ha: 50 kg/ha;
- van 5 tot 10 ha: 25 kg/ha;
- van 10 tot 50 ha: 15 kg/ha;
- groter dan 50 ha: 5 kg/ha.

Calamiteiten

In het geval van calamiteiten, zoals een massale vissterfte, kan worden besloten extra visuitzettingen te doen van bovengenoemde soorten, maar ook van andere vissoorten die kenmerkend zijn voor het betreffende water en viswatertype. Voor het uitzetten van graskarpers zijn in de beleidsnota Ecologie en Vis van Wetterskip Fryslân aanvullende voorwaarden genoemd, zoals meldingsplicht na de voorgekomen sterfte.

4.1.4 Visonttrekking

Het meenemen van vis door sportvissers voor de eigen consumptie, met name snoekbaars, is een onderdeel van de hobby. De sportvisserij blijft ernaar streven dat gelimiteerde onttrekkingen van schubvis door sportvissers mogelijk moet blijven. Vanwege de duidelijke afname in visbiomassa en in lijn met de landelijke regels, wordt de meeneemlimiet voor snoekbaars verlaagd van vijf naar twee snoekbaarzen per persoon per vissessie. Per 01-01-2013 is dit limiet landelijk ingevoerd, in Fryslân was dit al vanaf 01-01-2011 van kracht. De limieten van meenemen van vis gebeurt op basis van regulatie. Mocht het slecht gaan met een populatie van een vissoort kunnen de meeneemlimieten aangepast worden of zal er zelfs een meeneemverbod kunnen worden ingesteld.

4.1.5 Vismortaliteit

Stroperij

Er wordt naar gestreefd de stroperij op o.a. snoekbaars in de Friese boezem tot een minimum te beperken, zowel stroperij met netten als met de hengel.

Aalscholvers

De invloed van de aalscholvers op het visbestand is momenteel onbekend. Naar verwachting is de aalscholverpopulatie in Friesland van dusdanig niveau, dat deze op de boezemwateren geen grote negatieve invloed heeft op de visbestanden of vissoorten. Wel bestaat er een mogelijkheid voor kleinere afgesloten gebieden dat er lokaal kans is op verstoring in evenwichtige leeftijdsopbouw met ontbrekende jaarklassen als gevolg van aalscholver predatie.

Kunstwerken

Het is wenselijk dat alle gemalen van en naar de Friese boezem passeerbaar worden voor vis. Wetterskip Fryslân werkt aan het optrekbaar maken van kunstwerken en heeft dit opgenomen in het beleid.

Wintersterfte

Door regelmatig onderhoud aan vooral ondiepe wateren wordt wintersterfte tot een minimum beperkt. Vispassages geven vis de mogelijkheid om naar dieper water te migreren in de winter.

Zomersterfte

Door regelmatig onderhoud aan de watergangen treedt geen zuurstofgebrek meer op.

4.1.6 Visstandmonitoring en vangstregistratie

Onderzoeken Wetterskip Fryslân

Door het Wetterskip wordt voor de Kaderrichtlijn Water (KRW) iedere drie jaar een onderzoek naar de visstand in (delen van) de Friese boezem uitgevoerd. Een representatief deel van de boezemmeren maakt deel uit van de monitoring. Daarbij worden de leden van de Friese Bond zo veel mogelijk ingeschakeld. De visuitzettingen zoals beschreven in H 4.1.3 zullen aan de hand van de KRW monitoringen worden geëvalueerd (voor zover het uitzetten betreffen in KRW waterlichamen).

Hengelvangstregistratie

De sportvisserij streeft naar uitbreiding van de hengelvangstregistratie via www.mijnvismaat.nl, zowel bij wedstrijden als bij individuele sportvissers. De terugmelding van uitgezette spiegelkarpers wordt meegenomen in de evaluatie van de geplande visuitzettingen zoals beschreven in H 4.1.3.

4.1.7 Wens Sportvisserij

De sportvisserij heeft aangegeven aan de beroepsvisserij dat het gewenst is de dobbervisserij gefaseerd volledig af te schaffen. Dit vooral uit oogpunt van dierenwelzijn en controleerbaarheid van het als bijvangst meenemen van snoekbaars door de beroepsvissers.

4.1.8 Bereikbaarheid en bevisbaarheid

De sportvisserij streeft ernaar om zowel de bereikbaarheid als de bevisbaarheid van de Friese Boezem voor sportvissers niet te laten verslechteren en waar mogelijk te verbeteren.

4.2 Aal / paling

4.2.1 Visrechten en visserijgebruik

De Friese Bond streeft er naar om van de binnenvisserij een gezonde bedrijfstak te maken. Een beroepsvisser moet een full-time visser kunnen zijn en daar van kunnen leven. Het aantal bedrijven moet ook niet onder een ondergrens komen waarop het niet meer mogelijk is om gezamenlijk de sector te promoten, landelijk controle en handhaving vorm te geven, de discussie aan te gaan met onderzoeksinstituten etc.

De beroepsvisserij heeft een belangrijke beherende taak binnen het totale natuur- en waterbeheer, waarbij zeker ook de signaalfunctie van belang is.

4.2.2 Visstand en viswatertype

Er wordt gestreefd naar een gezonde visstand. Dit houdt in:

- Een visstand die duurzaam en gevarieerd is;
- Een visstand die karakteristiek en kenmerkend is voor het betreffende watersysteem;
- Een visstand waarvan de groei en conditie van de kenmerkende vissoorten minimaal gemiddeld respectievelijk goed te noemen is;
- Een visstand waarvan de populatieopbouw gevarieerd is.

4.2.3 Visuitzettingen

Aal/paling

De Friese Bond draagt op verschillende manieren bij aan het herstel van de aalstand:

- Glasaal en pootaal wordt uitgezet en geeft over 7 tot 20 jaar een extra bijdrage aan de uittrekkende schieraal;
- Project schieraal over de dijk. Hierbij wordt aal in het binnenwater voor kunstwerken weggevangen en wordt over de dijk uitgezet.

4.2.4 Visonttrekking

De beroepsvisserij in Friesland wil gaan vissen binnen de kaders zoals die door de Europese aalbiologen wordt aanbevolen. Daartoe wordt gevist volgens het principe dat van iedere glasaal die binnentrekt/uitgezet wordt 15 gram schieraal na 15 jaar de Waddenzee bereikt (model van Jaap van de Meer van het NIOZ).

Tussen september 2010 en 1 januari 2011 is dit verder uitgewerkt en doorgerekend in het kader van de pilot decentraal aalbeheer. Een onttrekking van 2 à 3 kg/ha/jaar lijkt voor de Friese vissers te resulteren in een maximaal totaalquotum van 30-40 ton aal per jaar. Friesland kent nog een groot waterrijk gebied in polders. Deze gebieden bevatten vaak nog grote hoeveelheden schieraal van goede kwaliteit. Door middel van gesubsidieerde projecten (aanvullend op de pilot) is het mogelijk dat de beroepsvissers deze schieraal gaan helpen langs de gemalen te komen.

Toegevoegd na het bestuurlijke goedkeuringstraject van Wetterskip Fryslân, met ambtelijke instemming:

In 2013 zal binnen de pilot decentraal aalbeheer de minimum maat voor aal verhoogd worden van 28 cm (wettelijke norm) naar 35 cm. Naast deze verhoging van de minimum maat wordt een onderzoek gestart door de Friese Bond van Binnenvissers in samenwerking met Provinsje Fryslân om meer inzicht te verkrijgen in de ontwikkeling van de rode aal.

Door de sportvisserij wordt geen aal aan de Friese boezem onttrokken. De in 2009 landelijk ingestelde terugzetverplichting voor aal geldt voor onbepaalde tijd. Alle door sportvissers gevangen aal wordt dus direct in hetzelfde water teruggezet.

4.2.5 Vismortaliteit

Stroperij

Er wordt naar gestreefd de stroperij op o.a. aal in de Friese boezem tot een minimum te beperken, zowel stroperij met netten als met de hengel.

Kunstwerken

Het is gewenst dat alle gemalen van en naar de Friese boezem en alle zoet/zout overgangen passeerbaar worden voor vis (door het gemaal of om het gemaal heen). Wetterskip Fryslân werkt aan het optrek- of passeerbaar maken van kunstwerken en heeft dit opgenomen in het beleid.

Wintersterfte

Door regelmatig onderhoud aan vooral ondiepe wateren wordt wintersterfte tot een minimum beperkt. Vispassages geven vis de mogelijkheid om naar dieper water te migreren in de winter.

Zomersterfte

Door regelmatig onderhoud aan de watergangen treedt geen zuurstofgebrek meer op.

4.2.6 Visstandmonitoring en vangstregistratie

Onderzoeken Wetterskip Fryslân

Door het Wetterskip wordt voor de Kaderrichtlijn Water (KRW) iedere drie jaar een onderzoek naar de visstand in (delen van) de Friese boezem uitgevoerd. Een representatief deel van de boezemmeren maakt deel uit van de monitoring. Daarbij worden de leden van de Friese Bond zo veel mogelijk ingeschakeld.

Vangstregistratie beroepsvisserij

Als onderdeel van de pilot decentraal aalbeheer en het project vis-data is de registratie van de vangsten van de beroepsvissers in meer detail in kaart gebracht. Gegevens worden gebruikt voor de evaluatie van het visplan.

4.2.7 Regelgeving

Gequoteerde aalvisserij. Intensieve registratie in logboek en/of elektronisch systeem.

Bijvangst aan snoekbaars bij fuiken en dobbervisserij worden na afloop per SMS gemeld (zie Bijlage V Bijvangstregeling).

4.2.8 Toekomstvisie Friese Bond van Binnenvissers

De Friese beroepsvissers zijn van mening dat in de (nabije) toekomst er geen sprake meer kan zijn van het enkel en alleen onttrekken van paling aan de Friese boezem.

In het verleden hebben de beroepsvissers meegewerkt aan visstand monitoring en andere onderzoeken naar de aard en het gedrag van paling en schubvis. Deze onderzoeken zijn uitgevoerd in samenwerking met de waterbeheerders en biologisch/maritieme onderzoeksbureaus welke o.a. in opdracht van overheden onderzoek hebben verricht.

De Friese Bond staat een ontwikkeling voor van primair visonttrekking naar visstandbeheer.

De Friese Bond wil dit beleid met kracht door zetten. Naast het uitzetten van poot- en schieraal, het structureel overzetten van schieraal over de dijk, is decentraal aalbeheer één van de voornaamste middelen welke ingezet worden om de palingstand te versterken. Decentraal aalbeheer wordt ondersteund door het Ministerie van EZ en de Europese Commissie. Voorts gaan de beroepsvissers actief meewerken aan het aan banden leggen van de visstroperij, door middel van een opleidingsprogramma tot BOA van een aantal beroepsvissers. Het project Súd Ie voor de verbetering van paai- en opgroeigebieden van de paling en driedoornige stekelbaars kan in belangrijke mate bijdragen aan de wijze waarop eventueel in te stellen reservaten moeten worden beheerd. De beroepsvissers zien in dit beheer een belangrijke taak voor hen weggelegd.

De Friese Bond werkt hard aan een programma om de keten 'Fiskje Ferwurkje en Ferkeapje' voor alle leden van de Bond mogelijk te maken, teneinde tot een keurmerk 'duurzame Friese paling' te komen. Paling met een keurmerk welke afgezet wordt bij geselecteerde afnemers die voldoen aan de voorwaarden voor controle en registratie, zodat stroperij op grote schaal bestreden wordt.

Voorts zal de beroepsvissers zich inzetten voor 'blauwe taken/diensten' voor natuurorganisaties. In het toekomstbeeld van de Friese Beroepsvissers passen visserijbedrijven die een volwaardig bestaan kunnen opbouwen met de hiervoor genoemde maatregelen.

De palingvisserij in de Friese boezem zal in vergelijking tot andere visgronden in Nederland door het decentraal aalbeheer kleinschalig van aard zijn. Er wordt gevist met een vooraf afgesproken quotum, controleerbaar en maatschappelijk aanvaard door een keurmerk.

In de toekomst sluit de Friese Bond niet uit dat er verbinding wordt gezocht met andere visserijbonden.

4.3 Controle, handhaving en sanctionering

Stroperij

Door de intensieve aanwezigheid van BOA's en controleurs op en langs het water en de goede samenwerking tussen deze mensen en de beroepsvissers en sportvissers wordt de stroperij met hengel en beroepsvistuigen sterk teruggedrongen.

De contacten met het Visstroperijteam en de plaatselijke politie zijn goed en regelmatig worden gezamenlijk controleactiviteiten georganiseerd.

Controle door derden

De samenwerking in de controle tussen de visserijorganisaties, Provincie Friesland en de terrein beherende organisaties verloopt prima. De lijnen zijn kort en er is waar nodig goed contact. Het Wetterskip heeft een signaleringsfunctie en de terreinbeherende organisaties controleren in hun eigen terreinen. Ook op het naleven van de afspraken in het visplan. Afspraken die goed gecommuniceerd zijn met deze controleurs.

Sportvisserij Fryslân wil een uitbreiding van het aantal BOA's die controleren op de Visserijwet.

BOA's worden aangestuurd door Sportvisserij Fryslân en rapporteren over geconstateerde overtredingen van de visplanafspraken. Via Sportvisserij Fryslân komen deze gegevens bij de VBC. BOA's houden zich daarbij aan hun geheimhoudingsverplichting door voorvallen geanonimiseerd te melden.

Naast de reguliere controle op stroperij moeten er voldoende controles op de bijvangstregeling en de pilot decentraal aalbeheer worden uitgevoerd. Deze controles zijn nodig ook voor de beroepsvisserij aan te tonen dat het project voor decentraal aalbeheer werkt. Overtredingen op de bijvangstregeling zullen gesanctioneerd worden door een sanctioneringcommissie door hoor en wederhoor toe te passen.

5 Uitvoeringsprogramma en toetsing voorgenomen maatregelen

In de onderstaande tabel staat per maatregel aangegeven; de actoren, de planning en betrokkenen.

De maatregelen zijn getoetst aan de KRW-doelen voor de verschillende waterlichamen van Wetterskip Fryslân.

In de kolom 'Prio' is de prioriteit van de maatregel aangegeven. Daarbij zijn de volgende categorieën gehanteerd.

- I. Hoog: maatregel is van groot belang en dient op korte termijn te worden uitgevoerd
- II. Middel: maatregel is van belang en dient binnen twee jaar te worden opgestart
- III. Laag: maatregel is van belang, maar uitvoering kan pas starten over twee jaar.

Tabel 5.1 Uitvoeringsprogramma Visplan Friese Boezem

Voorgenomen maatregelen	Wie	Prio	Wanneer	Betrokkenen
Algemeen				
• Jaarlijks bijgesteld Visplan	FBvB, SF		Oktober 2013	VBC
Visrechten & visserijgebruik				
• locaties stopgrids in fuiken in kaart brengen	FBvB	I	2013	FBvB, WF
• wijze van beheer in aalreservaten (zoals bij Sud Ie) in kaart brengen	FBvB	I	2013	FBvB, WF
• aanzet geven tot keurmerk Friese snoekbaars	FBvB	I	2013	FBvB
Visstand en viswatertype				
• geen				
Visuitzet				
• karper uitzetten	SF, KSN	I	2013, 2015, 2017	SF, KSN
• uitzetten glas- en pootaal	FBvB	I	2013	FBvB
Visonttrekking				
• aanzet tot onderzoek naar onttrekking snoekbaars sportvisserij	SF	I	2013	SF
• voortzetting bijvangstregeling onder huidige voorwaarden	SF, FBvB	I	2013	FBvB
• voortzetting Pilot Decentraal Aalbeheer	FBvB	I	2013	FBvB
Vismortaliteit				
• aal over de dijk zetten, ivm aanpassen kunstwerken WF, in kaart brengen locaties	FBvB, WF	I	2013	WF
• aanzet tot onderzoek onttrekking stroperij	VBC	II	2013	VBC
Monitoring				
• voorstel melden van ottersporen ism WF en NO opstellen	FBvB, WF, NO	I	2013	FBvB, WF, NO
• registratie bijvangst in fuiken van spiegelkarpers	FBvB, SF, KSN	II	2014	FBvB, SF, KSN
• registratie bijvangst andere soorten	FBvB, SF, WF	III	2015	FBvB, SF, WF
Regelgeving				
• handhaven huidige afspraken mbt de dobbervisserij	FBvB, SF	I	2013	FBvB, SF
Controle en Handhaving				
• uitbreiden aantal BOA's voor controle op de Visserijwet	SF, FBvB	II	2014	SF, FBvB
Bereikbaarheid				
• geen				

Gebruikte afkortingen:

- SF = Sportvisserij Fryslân
 FBvB = Friese Bond van Binnenvissers
 WF = Wetterskip Fryslân
 KSN = Karper Studiegroep Nederland, regio Fryslân
 NO = Natuurorganisaties

Toelichting voorgenomen maatregelen

Visrechten en visserijgebruik

- **Locaties stopgrids in fuiken in kaart brengen:**
In bijlage VIII is een kaart opgenomen met de gebieden waarin het verplicht is stopgrids te gebruiken. Om de begrenzing van het gebied waar de stopgrids verplicht zijn, mogelijk aan te kunnen passen in alleen gebruik van stopgrids bij de visserij in de boorden (oever) (5 meter uit de wal en met kleine fuiken, één –wiekers, gebruikt voor de oevervisserij) en de grote vaste fuikopstellingen in de grote- en open wateren te ontzien van stopgrids, zal een expert judgement gevraagd worden naar het leefgebied van de otter. Als uit de expert judgement blijkt dat de otter voornamelijk gebruik maakt van de oeverzone kunnen hierover schriftelijke afspraken met de waterbeheerder worden gemaakt. De kaart met stopgrids wordt regelmatig (in ieder geval jaarlijks) aangepast en geactualiseerd. Met Altenburg & Wymenga (A&W) en de FBvB is het plan opgevat een breed onderzoek in te stellen naar de wijze waarop stopgrids moeten worden geplaatst en de locaties waar deze gebruikt dienen te worden. Ook de consequenties van het plaatsen van stopgrids zal in het onderzoek worden opgenomen. A&W heeft contact opgenomen met de Provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân of er bereidheid bestaat om aan een onderzoek medewerking te verlenen. Ambtelijk hebben de Provincie en het Wetterskip aangegeven dat een dergelijk onderzoek waardevol kan zijn. In overleg met de belanghebbenden (Natuurorganisaties, Friese Bond, Sportvisserij Fryslân, Wetterskip Fryslân en Provincie) wordt een onderzoeksopdracht geformuleerd en worden de financiële aspecten van een onderzoek in kaart gebracht en is door A&W een subsidieverzoek, voor het uitvoeren van een dergelijk onderzoek, bij het EVF ingediend.
- **Wijze van beheer in aalreservaten (zoals in Sudle) in kaart brengen:**
Er wordt in overleg met de waterbeheerders en Natuurorganisaties een regiem ontwikkeld om een aalreservaat te beheren. Uitgangspunt daarbij is het project zoals dat voor de Súd le ontwikkeld wordt.
- **Vissen voor vis(on)vriendelijke gemalen:**
Voor het vissen voor gemalen en kunstwerken zal maatwerk moeten worden toegepast over de afstand waar fuiken mogen worden geplaatst voor zover dit visonvriendelijke kunstwerken betreft. Een verbod om binnen 100m van een visvriendelijk gemaal en/of kunstwerk te mogen vissen, blijft

gehandhaafd (zie H3.8.2). In bijlage VIII is een kaart weergegeven met de visvriendelijke gemalen in Fryslân welke jaarlijks zal worden bijgewerkt. Er zal een inventarisatie plaats moeten vinden waar welke afstand zal moeten worden gehandhaafd, voor wat betreft de visserij voor visonvriendelijke gemalen. Teneinde de uittrek van schieraal te bevorderen zal jaarlijks onder verantwoordelijkheid van DUPAN schieraal over de dijk worden gezet door leden van de Friese Bond.

- **Aanzet geven tot keurmerk Friese snoekbaars:**
Door het instellen van een keurmerk voor de snoekbaars gevangen op basis van de bijvangstregeling, wordt minder illegale snoekbaars aangeboden aan restaurants.

Visuïtset

- **karper uitzetten:**
Vanuit de sportvisserij is het wenselijk beperkt karper uit te zetten. Deze uitzettingen zijn positief voor de recreatie en worden dusdanig uitgevoerd, dat er geen negatieve ontwikkelingen zullen ontstaan in de ecologische doelen van de KRW en vallen binnen de kaders van beleidsnota Ecologie en Vis. Over de visuïtsetten zal overleg zijn met de waterbeheerder. De streefbeeld t.b.v. de karper-uitzet zijn uitgebreid beschreven en toegelicht in Hoofdstuk 4.
- **uitzetten glas- en pootaal:**
Jaarlijks wordt onder eigen verantwoordelijkheid, dan wel in samenwerking met de Europese autoriteiten en/of Dupan schier- en pootaal uitgezet ten einde de palingstand te bevorderen.

Visonttrekking

- **Aanzet tot onderzoek naar onttrekking snoekbaars sportvisserij:**
De sportvisserij zal zoeken naar middelen een goed beeld te krijgen over de onttrekking van snoekbaars (en overige schubvis) door sportvisserij. Gezamenlijk met Sportvisserij Fryslân en Sportvisserij Nederland wordt momenteel onderzocht, wat de haalbaarheid is voor een onderzoek met behulp van vliegtuigtellingen.
- **Voortzetting Pilot Decentraal Aalbeheer:**
De Friese Bond streeft naar voortzetting van de pilot Decentraal Aalbeheer in 2013. De pilot kan dienen als voorbeeld voor een landelijke uitvoering van decentraal aalbeheer. Bij voortzetting van de pilot Decentraal Aalbeheer is de huidige regeling ten aanzien van bijvangst van de wolhandkrab vigerend.

Toegevoegd na het bestuurlijke goedkeurings-traject van Wetterskip Fryslân, met ambtelijke instemming:

In 2013 zal binnen de pilot decentraal aalbeheer de minimum maat voor aal verhoogd worden van 28 cm (wettelijke norm) naar 35 cm. Naast deze verhoging van de minimum maat wordt een onderzoek gestart door de Friese Bond van Binnenvissers in samenwerking met Provincie Fryslân om meer inzicht te verkrijgen in de ontwikkeling van de rode aal.

- **Bijvangstregeling:**
Voortzetting bijvangst regeling onder huidige voorwaarden zowel voor schubvis als voor de wolhandkrab.

Bij evaluatie van het Visplan kunnen de afspraken tussen de visrechtenhouders omtrent de bijvangst van schubvis worden aangepast.

Vismortaliteit

- **Stroperij:**
Aanzet tot onderzoek onttrekking stroperij: De visrechtenhouders hebben de ambitie samen met de waterbeheerder, natuurorganisaties en de daartoe bevoegde overheidsinstanties (KLPD en AID) een plan maken om activiteiten van stroperij en locaties waar veelvuldig sprake is van stroperij in beeld te brengen en adequate maatregelen te ontwikkelen. Dit zal t.z.t. met de betreffende organisaties besproken.

Monitoring

- **Voorstel melden van ottersporen i.s.m. WS en NO opstellen:**
Geen toelichting.
- **Registratie bijvangst in fuiken van spiegelkarpers:**
Geen toelichting.
- **Registratie bijvangst andere soorten:**
Geen toelichting.

Regelgeving

- **Handhaven huidige afspraken m.b.t. de dobbervisserij:**
Onder het kader van de bijvangstregeling zijn de afspraken gemaakt (voor het seizoen 2012-2013), dat er in de periode van 1 november t/m 31 maart niet met aaldobbers gevist zal worden door de Friese Bond.

Controle en handhaving

- **Uitbreiden aantal BOA's voor controle op de Visserijwet:**
Er zal gewerkt worden aan een intensivering van de aanpak van stroperij. Hierbij is het wenselijk een groter aantal inzetbare BOA's aan te kunnen sturen vanuit de visserij sector.

6 Communicatie, evaluatie en bijstelling visplan

6.1 Communicatie

Het visplan zal aan alle bij de federatie aangesloten hengelsportverenigingen en aan alle bij de Friese Bond aangesloten beroepsvissers worden toegestuurd. Het visplan wordt daarnaast gepubliceerd op de website www.visstandbeheercommissie.nl en de website van de federatie.

Jaarlijks in het voorjaar zal er een speciale vergadering over het visstand- en visserijbeheer worden georganiseerd voor alle betrokkenen in het beheergebied.

Specifieke regelgeving voor sportvissers zal via de VISpas en www.visplanner.nl gecommuniceerd worden.

6.2 Evaluatie en bijstelling visplan

Op basis van het visplan wordt jaarlijks in het voorjaar in een speciale vergadering de jaaragenda van de VBC vastgesteld. Tijdens deze vergadering wordt het beleid geëvalueerd. Indien noodzakelijk wordt door de VBC het visplan vervolgens bijgesteld (in ieder geval op basis van ontwikkeling aantal visvriendelijke kunstwerken en verspreidingsgebied gevestigde otterfamilies).

7 Bijlagen

Bijlage I	Literatuur/gebruikte informatie	47
Bijlage II	Tabellen	49
Bijlage III	Figuren	53
Bijlage IV	Regelgeving	56
Bijlage V	Bijvangstregeling	58
Bijlage VI	Visuizettingen	61
Bijlage VII	Notitie Karperuitzet Friese boezem	62
Bijlage VIII	Kaarten Stopgrids en visvriendelijke gemalen Fryslân	66

Bijlage I

Literatuur/gebruikte informatie

- 1 Beek, J., 2005. Visstandbeheerplan Friese Boezem. Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij (OVV) Nieuwegein. In opdracht van VBC Fryslân, Grou
- 2 Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2009. The Netherlands Eel Management Plan.
- 3 Hengelsportfederatie Fryslân, 2010. Beleids- en werkplan Hengelsportfederatie Fryslân 2010-2015. Hengelsportfederatie Fryslân, Grou.
- 4 Vernooij, S., & J. Kampen, 2007. Monitoring van de visstand in een aantal wateren binnen het beheersgebied van Wetterskip Fryslân, 2006. AquaTerra Bodem en Water BV, Geldermalsen.
- 5 Bonhof, G.H., J.L. Spier & H.W. Waardenburg, 2007. Visstandbeheer en monitoring in de Leijen. Bureau Waardenburg BV, Culemborg.
- 6 Koole, M., & M. Koopmans, 2010. KRW visstandopname in 22 waterlichamen Wetterskip Fryslân, 2009. AquaTerra-KuiperBurger, Zoetermeer & Altenburg en Wymenga, Veenwouden.
- 7 Spierts, I., & H. Vis, 2011. KRW bemonstering de Leijen, zomer 2011. Royal Haskoning BV, Groningen.
- 8 Boogholt, W., & W. Tjoelker, 2003. Herintroductie van Spiegelkarper in de Friese Boezem, 2003-2007. Karper Studiegroep Nederland (KSN), Regio Noord.
- 9 Pol, M., 2002. 'Boven water', een verkenning van de visstoperij in Fryslân. Bureau Milieuhandhaving Politie Fryslân, Leeuwarden.
- 10 Kouwen, M., 2010. Vismigratie en muskusrattenbestrijding. Visionair, nr. 16, juli 2010. Sportvisserij Nederland, Bilthoven.
- 11 STOWA, 2010. Worden vissen in de maling genomen? Samenvatting van het STOWA-onderzoek naar de mogelijke schade aan vissen bij het passeren van gemalen. Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer. Rapport 2010-21. STOWA, Utrecht.
- 12 Laak, G.A.J., de, G.C.W. van Beek, J.C.A. Merckx & J.G.P. Klein Breteler, 2003. Monitoring visstand Friese wateren 2002, Hoofdrapport. Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij, Nieuwegein.
- 13 Provincie Friesland, in prep. Natura-2000 beheerplan merengebied, concept.
- 14 STOWA, 2002. Handboek Visstandbemonstering. Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer. Rapport 2002/07. STOWA, Utrecht.
- 15 Zoetemeyer, R.B., & B.J. Lucas, 2007. Basisboek visstandbeheer. Sportvisserij Nederland, Bilthoven.
- 16 Werkgroep Visstandbeheer, 2003. Vissen met Verstand; Richtlijnen aanpak benutting van visstanden voor Visstandbeheercommissies (VBC's)

Internet:

www.visseninfriesland.nl
www.sportvisserij nederland.nl
www.visstandbeheercommissie.nl
www.helpdeskwater.nl
www.wetterskipfryslan.nl
www.karperstudiegroep.nl

Bijlage II

Tabellen

Tabel 1 KRW waterlichamen in de Friese boezem, met de doelen voor KRW-score (EKR).

Waterlichaam	Status	Type	Fyto plankton	Macro fyten	Macro fauna	Vissen	Tot. fosfaat	Tot. stikstof
Friese Boezem - overige meren	SV	M14	0,5	0,4	0,5	0,3	0,09	1,3
Sneekermeergebied en omstreken	SV	M14	0,5	0,4	0,5	0,3	0,09	1,3
Fluessen en omstreken	SV	M14	0,5	0,4	0,5	0,3	0,09	1,3
Alde Feanen	SV	M14	0,5	0,4	0,5	0,3	0,09	1,3
Grote Wielen	SV	M14	0,5	0,4	0,5	0,3	0,09	1,3
Friese Boezem - grote ondiep kanalen	K	M6b	0,6	0,6	0,6	0,6	0,25	3,8
Friese Boezem - grote diepe kanalen	K	M7b	0,6	0,6	0,6	0,6	0,25	3,8
Friese Boezem - regionale kanalen met scheepvaart	K	M3	0,6	0,5	0,6	0,6	0,15	2,8
Friese Boezem - regionale kanalen zonder scheepvaart	K	M3	0,6	0,6	0,6	0,6	0,15	2,8

Tabel 2 Type maatregel per waterlichaam in de Friese boezem.

Waterlichaam	Oevers	Berging deelsystemen	Boezemland	Vispassages
Friese Boezem - overige meren	X	X	X	X
Sneekermeergebied en omstreken	X	X	X	X
Fluessen en omstreken	X	X	X	X
Alde Feanen	X	X	X	X
Grote Wielen	X			X
Friese Boezem - grote ondiep kanalen	X			X
Friese Boezem - grote diepe kanalen	X			X
Friese Boezem - regionale kanalen met scheepvaart	X			X
Friese Boezem - regionale kanalen zonder scheepvaart	X			X

Tabel 3 Trend geschatte biomassa (BM, in kg/ha) en aantallen vissoorten (AV) Friese boezem.

Boezemwater	KRW type	1998		2002		2006		2009		2011	
		BM	AV	BM	AV	BM	AV	BM	AV	BM	AV
Alde Feanen	M14										
Saiter Petten	M14	223	10	123	12	-	-	-	-	-	-
Sânemar	M14	158	10	80	13	-	-	-	-	-	-
Grutte Kritte	M14	222	10	135	13	-	-	-	-	-	-
Kruisdobbe	M14	158	10	-	-	-	-	-	-	-	-
Eernewoudse Wijd	M14	-	-	80	13	-	-	-	-	-	-
Bergumermeer	M14	422	12	72	10	254	13	-	-	-	-
De Leijen	M14	583	10	263	11	293	15	212	17	169	15
Pikmeer		189	9	71	8	-	-	-	-	-	-
Wijde Ee		254	10	133	10	-	-	-	-	-	-
Sitebuurster Ee		212	8	84	7	-	-	-	-	-	-
Sneekermeer	M14	224	11	103	10	227	15	275	11	-	-
Terkaplesterpoelen	M14	393	9	159	9	297	12	280	14	-	-
Langweerder Wielen		343	10	314	9	-	-	-	-	-	-
Nannewijd	M14	-	-	-	-	184	11	-	-	-	-
Tjeukemeer	M14	308	12	214	11	292	16	-	-	-	-
Fluessen-Heegermeer	M14	-	-	-	-	294	14	264	13	-	-
Heegermeer	M14	345	10	161	11					-	-
Fluessen	M14	263	12	65	11	*	*	*	*	-	-
Slotermeer		420	11	240	10	-	-	-	-	-	-
Gaastmeer en Zandmeer		260	10	135	12	-	-	-	-	-	-
Oudegaaster Brekken		383	10	260	13	-	-	-	-	-	-
Ringwiel/Hop		292	10	168	10	-	-	-	-	-	-
Grote Wielen	M14	-	-	-	-	-	-	260	16	-	-
Dokkumer Ee	M6b	-	-	-	-	-	-	210	13	-	-
Van Harinxmakanaal	M7b	-	-	-	-	-	-	73	12	-	-
Prinses Margrietkanaal	M7b	-	-	-	-	-	-	64	9	-	-
Zwette	M3	-	-	-	-	-	-	178	21	-	-
Van Swinderenvaart-De Luts	M3	-	-	-	-	-	-	143	13	-	-
Totaal	-	305	16	151	19	263	23	196	26	169	15
Gewogen gemiddelde	-	-	-	-	279	-	234	-	-	-	-

Tabel 4 Gewogen gemiddelden in kilogrammen/aantallen per hectare én de gemiddelde gewichten van de visstand in de wateren Fluessen-Heegermeer, Sneekermeer, Terkaplesterpoelen en De Leijen in 2006 en 2009.

	Totaal	BR	SB	PA	SK	BV	BA	PO
kg/ha 2006	277,4	222,3	25,7	1,1	1,4	13,3	2,4	8,7
kg/ha 2009	264,0	181,7	29,9	1,0	3,0	6,8	4,5	31,7
	Totaal	BR	SB	PA	SK	BV	BA	PO
aantal/ha 2006	7293	2452	723	7	0	1023	573	2323
aantal/ha 2009	11595	993	412	4	1	80	685	7978
	Totaal	BR	SB	PA	SK	BV	BA	PO
gemiddeld gewicht kg 2006	0,038	0,091	0,036	0,157	4,667	0,013	0,004	0,004
gemiddeld gewicht kg 2009	0,023	0,183	0,073	0,250	3,000	0,085	0,007	0,004

Tabel 5 Gewogen gemiddelden brasem in kilogrammen/aantallen per hectare per lengteklasse van alle bemonsterde wateren in 2009.

	Totaal	0+	>0+-15	16-25	26-40	>40
Kilogrammen per hectare	157,5	1,3	2,6	9,5	91,3	52,7
Aantallen per hectare	1000	439	153	112	242	53

Tabel 6 Gewogen gemiddelden snoekbaars in kilogrammen/aantallen per hectare per lengteklasse van alle bemonsterde wateren in 2009.

	Totaal	0+	>0+-15	16-25	26-40	>40
Kilogrammen per hectare	28,4	0,9	0,1	0,6	3,1	23,7
Aantallen per hectare	355	318	5	8	13	11

Tabel 7 Gevonden schattingen van snoekbaars (> 40 cm) in de Friese Boezemmeren (kg/ha) op basis van kuilbemonsteringen. (bron Friese Bond)

Naam water	1990	1998	2002	2006	2009
Bergumermeer	10	28	7	17	
Leijen	22	1	11		17
Alde Feanen	15	8	18		
Pikmeer	30	21	31		
Sneekermeer	17	14	8	20	24
Terkaplesterpoelen		11	1	9	41
Langweerderwielen	20	6	23		
Tjeukemeer	16	22	44	11	
Heegermeer	27	9	15	20	24
Fluessen	23	3	15	20	24
Slotermeer	24	17	9		
Gaastmeer	27	10	20		
Oudegaasterbrekken	25	40	40		
Ringwiel		9	41		
Gewogen gemiddelde	21	15	22	16	

Tabel 8 Gewogen gemiddelden in kilogrammen/aantallen per hectare én de gemiddelde gewichten van de snoekbaars per lengteklasse in de wateren Fluessen-Heegermeer, Sneekermeer, Terkaplesterpoelen en De Leijen in 2006 en 2009.

	Totaal	0+	>0+-15	16-25	26-40	>40
kg/ha 2006	25,7	2,2	0,1	0,5	2,6	20,4
kg/ha 2009	29,9	1,0	0,1	0,8	3,4	24,5
	Totaal	0+	>0+-15	16-25	26-40	>40
aantal/ha 2006	723	692	5	8	7	11
aantal/ha 2009	412	370	6	10	14	11

Tabel 9 Gewogen gemiddelden aan aal in kilogrammen/aantallen per hectare per lengteklasse van alle bemonsterde wateren in 2009.

	Totaal	0+	>0+-15	16-25	26-40	>40
Kilogrammen per hectare	3,9	0	<0,1	<0,1	0,6	3,2
Aantallen per hectare	22	0	<0,5	1	8	12

Tabel 10 Gewogen gemiddelden aan snoek in kilogrammen/aantallen per hectare per lengteklasse van alle bemonsterde wateren in 2009.

	Totaal	0-15	16-35	36-44	45-54	>54
Kilogrammen per hectare	2,9	<0,1	0,1	0,1	0,1	2,6
Aantallen per hectare	2	<0,5	1	<0,5	<0,5	1

Tabel 11 Gewogen gemiddelden aan blankvoorn in kilogrammen/aantallen per hectare per lengteklasse van alle bemonsterde wateren in 2009.

	Totaal	0+	>0+-15	16-25	26-40	>40
Kilogrammen per hectare	6,3	0,3	0,4	0,5	4,9	0,1
Aantallen per hectare	167	123	26	6	12	<0,5

Tabel 12 Gewogen gemiddelden aan baars in kilogrammen/aantallen per hectare per lengteklasse van alle bemonsterde wateren in 2009.

	Totaal	0+	>0+-15	16-25	26-40	>40
Kilogrammen per hectare	4,2	2,9	0,6	0,5	0,4	0
Aantallen per hectare	609	537	26	4	1	0

Tabel 13 Gewogen gemiddelden aan pos in kilogrammen/aantallen per hectare per lengteklasse van alle bemonsterde wateren in 2009.

	Totaal	0+	>0+-15	16-25	26-40	>40
Kilogrammen per hectare	25,5	17,9	7,7	-	-	-
Aantallen per hectare	6418	5702	716	-	-	-

Tabel 14 Gewogen gemiddelden in kilogrammen/aantallen per hectare én de gemiddelde gewichten van de visstand in de boezemmeren en boezemkanalen in 2009.

Boezemmeren	Totaal	BR	SB	PA	SK	BV	BA	PO
Kilogrammen per hectare	263,8	182,4	29,9	1,4	2,9	6,6	4,4	30,8
Aantallen per hectare	11335	1028	410	6,1	1	85	670	7731
Gemiddeld gewicht	0,023	0,177	0,073	0,230	2,900	0,078	0,007	0,004
Boezemkanalen	Totaal	BR	SB	PA	SK	BV	BA	PO
Kilogrammen per hectare	90	37,3	21,4	16	2,9	4,5	3,3	0,4
Aantallen per hectare	2260	864	93	97	6	565	312	81,9
Gemiddeld gewicht	0,040	0,043	0,230	0,165	0,483	0,008	0,011	0,005

Tabel 15 Aanlandingen snoekbaars per seizoen.

	06-07	07-08	08-09	09-10	10-11	11-12
Hoeveelheid (in kg)	11.333	11.626	11.664	10.708	?	?

Tabel 16 Schatting van de jaarlijkse visonttrekking in de Friese Boezem tussen 2002 en 2008 (kg/jaar)

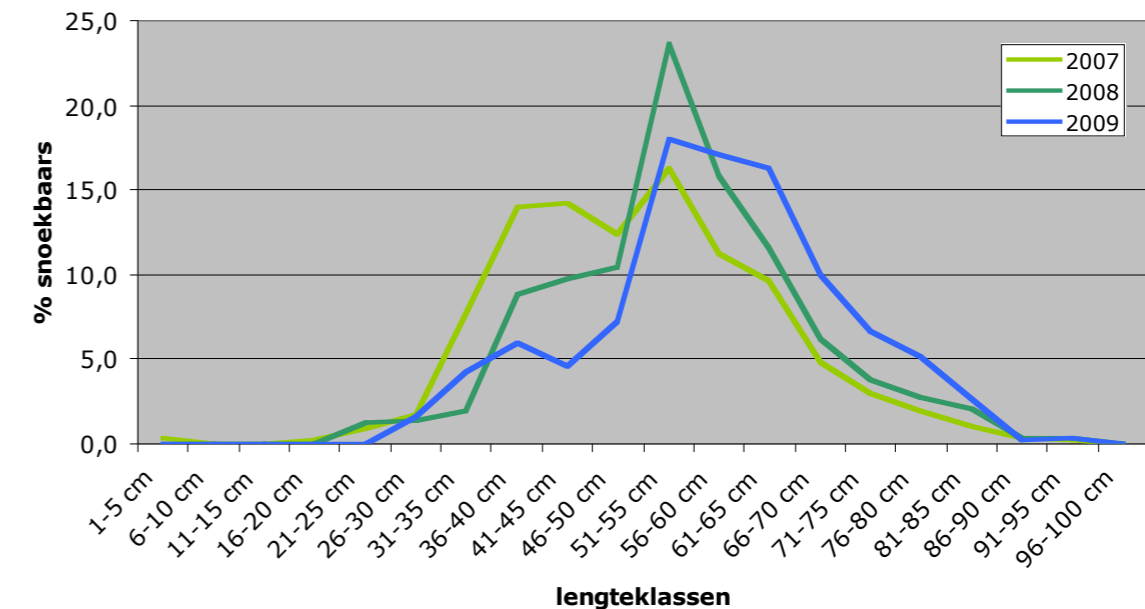
	Aal	Snoekbaars
Beroepsvisser	71.000	11.500
Sportvisser	(sinds 2009 is dit 0)	112.000
Stroper met beroepsvistuigen	45.000	39.000
Stroper met de hengel/ waterkantbewoner	21.000	34.000
Aalscholver	17.000	20.000
Totaal	161.000	216.500

Tabel 17 Overzicht gevangen vissoorten met hengelvangstregistratie

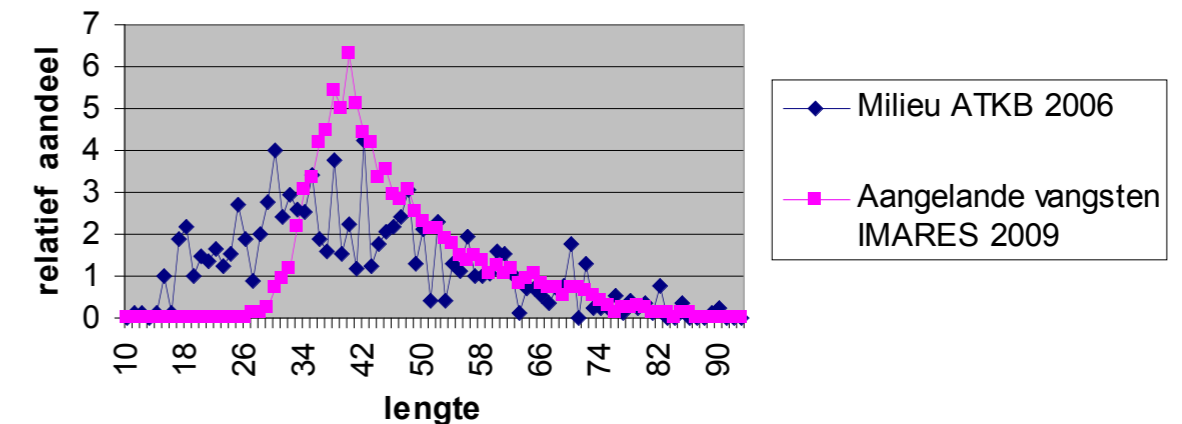
Aal	22	Pos	113
Alver	12	Riviergrondel	1
Baars	200	Roofblei	4
Bittervoorn	8	Ruisvoorn	304
Blankvoorn	1636	Schubkarper	102
Brasem	1305	Snoek	281
Giebel	7	Snoekbaars	2871
Graskarper	9	Winde	93
Kolblei	564	Zeelt	8
Meerval	2		

Bijlage III Figuren

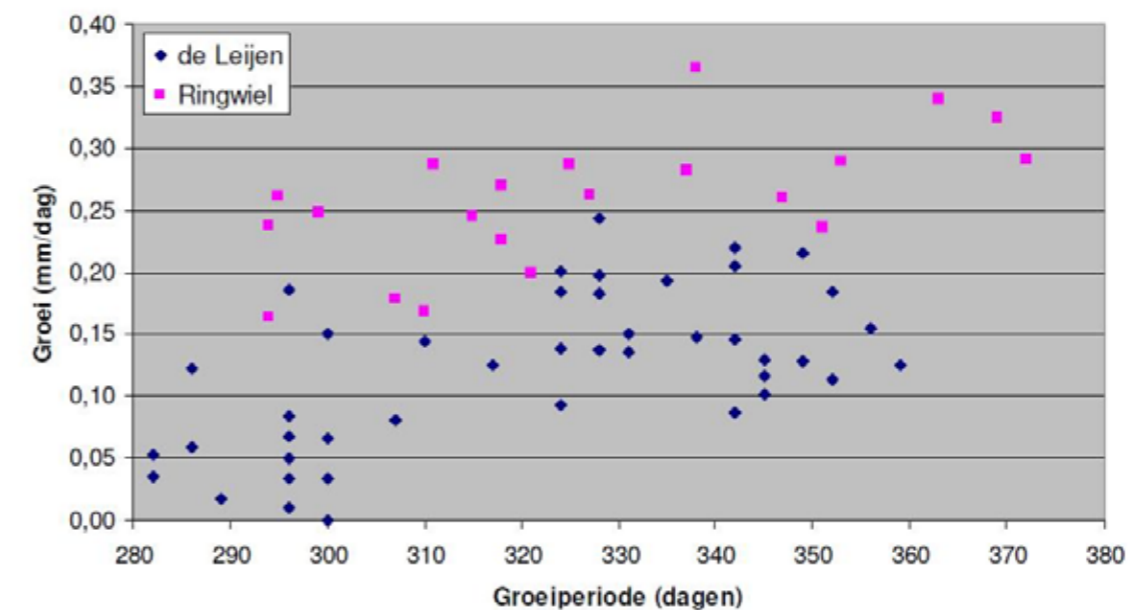
Figuur 1 Relatieve lengte-frequentieverdeling snoekbaars per hengel gevangen door sportvisser (HVR) van 2007 tot en met 2009.

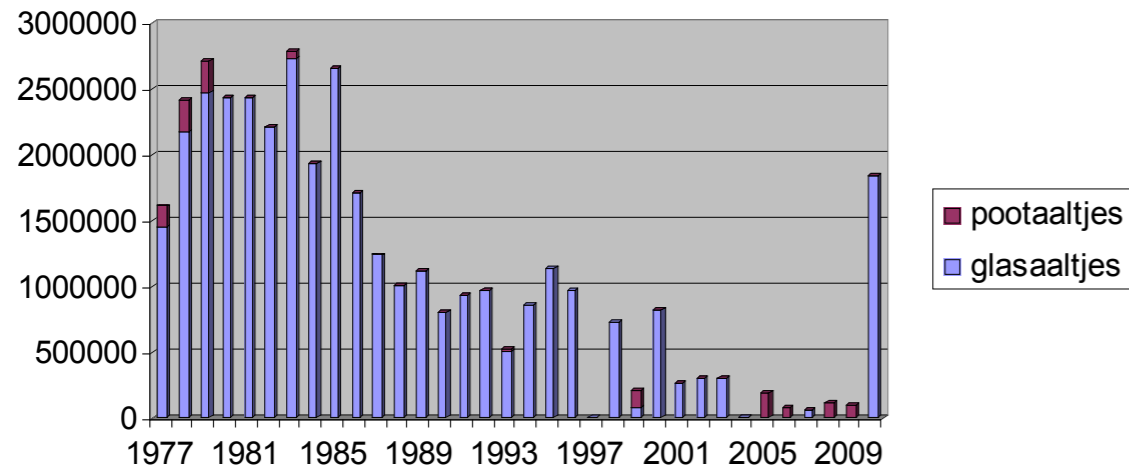
Figuur 2 Lengte-frequentieverdeling van aal in milieu en vangsten in Friesland.

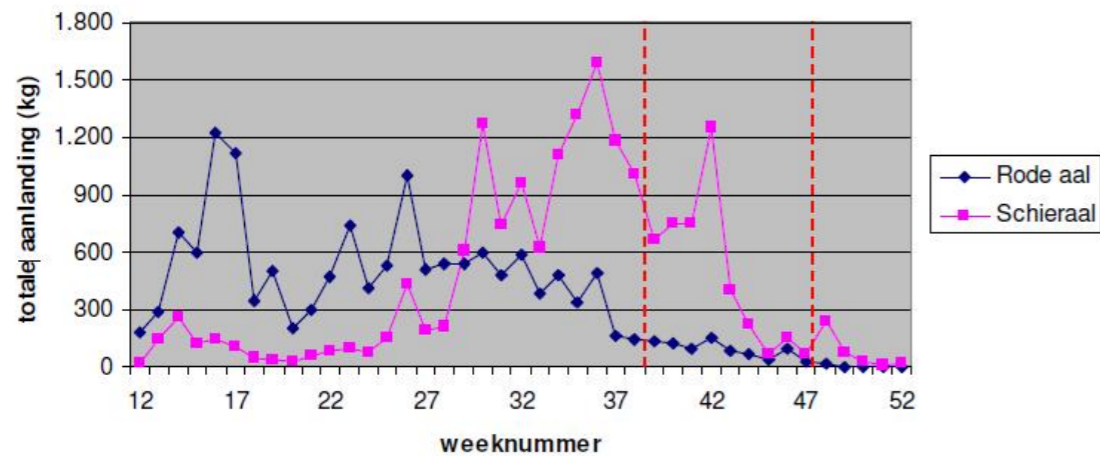
Figuur 3 Groeiperiode en gemiddelde groeisnelheid van individuele aalen (bron Friese Bond)

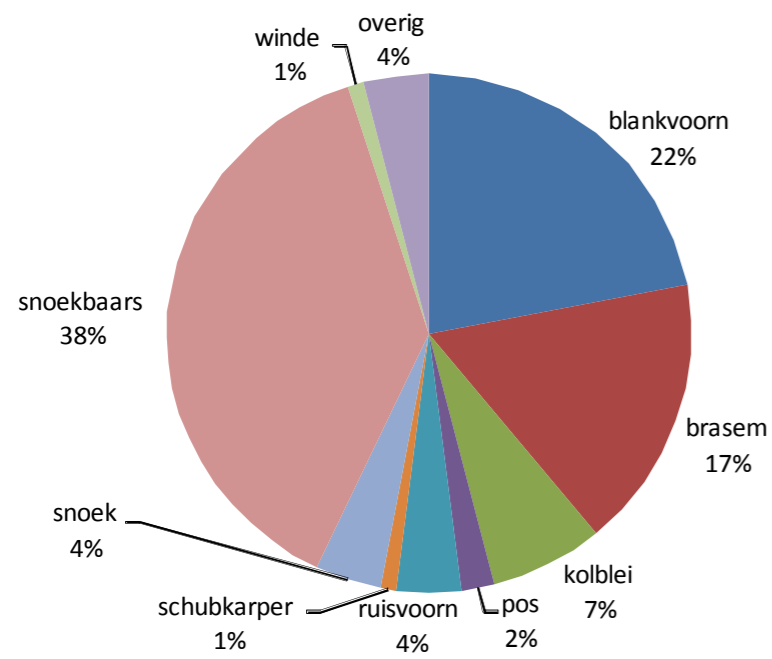
Figuur 4 Uitzet van glasaal en pootaal in de Friese Boezem.

Figuur 5 Onttrekking van Rode aal en Schieraal gedurende de pilot decentraal aalbeheer in 2011.

Figuur 6 Hengelvangsten in de Friese Boezem (bron HVR-Sportvisserij Nederland).

Bijlage IV Regelgeving

Sportvisserij

Zie algemene voorwaarden pag. 2 Landelijke Lijst van Viswateren

Bijzondere voorwaarden Sportvisserij Fryslân

De enige bijzondere voorwaarde in Fryslân is: snoek moet na vangst levend in hetzelfde water worden teruggezet.

Aanvullende voorwaarden Provinciale wateren

In de provinciale wateren is het verboden te vissen binnen een afstand van 50 m van sluizen en bruggen.

Aanvullende voorwaarden water Staatsbosbeheer en It Fryske Gea

In deze wateren is het vissen vanaf de oevers uitsluitend toegestaan daar waar de voorzieningen in de vorm van steigers en/of damwanden aanwezig zijn.

'Kleine Lijst van Viswateren' behorende bij de Kleine VISpas

Nr.	Naam water
1	Prinses Margrietkanaal, inclusief meren waar de vaargeul doorloopt: Bergumermeer, Pikmeer, Sneekermeer, Oudhof Koevordermeer en Grootte Brekken;
1a	Uitstulping aan de noordwestzijde van het Pikmeer;
1b	Houkesloot;
2	Van Harinxmakanaal;
2a	Bisschopsrak, Harlingertrekvaart Leeuwarden, Westersingel Leeuwarden en Noordersingel Leeuwarden
2b	Wijde Greuns
3	Lange Sloot, Siegersdiep, Fokkesloot, Hoodamsloot, Wijde Ee Veenhoop, Monnike Ee, Nieuwe Munnike greppel, Smalle Eesterzanding, Gaasterdiep en Nieuwe Kanaal naar Drachten
4	Johan Frisokanaal en Jelteloot, inclusief meren waar vaargeul J.Frisokanaal doorloopt: Morra, Oorden en Holken, Fleussen en Heegermeer
5	Dokkumer Ee en Dokkumer Grootdiep (N.B.: Het Lauwersmeer is bij besluit van de minister gelijkgesteld aan een 'niet openbaar vaarwater')
6	Langdeel, Wartenasterwijd en Rogslot
7	Boorne (vanaf Prinses Margrietkanaal tot Irnsum)
8	Kanaal bij Terhorne, Meinesloot (gedeeltelijk), Het Deel en Nieuw Heerenveens Kanaal
8a	Diepe Sloot en Polsloot
8b	Monikkerrak en Heeresloot
9	Follegasloot, Pier Christiaansloot, De Tjonger (gedeeltelijk) en Helomavaart, inclusief Tjeukemeer waar vaargeul Follegasloot-Pier Christiaansloot door loopt
10	Stroomkanaal Lemmer (gedeeltelijk) en Zijlroede Lemmer
11	Wijmerts, Bolswarder Zeilvaart en Wijde Wijmerts
12	Zuidersingel Sneek, Geeuw Sneek-IJlst en Wijdraai IJlst
Naast de voorgenoemde beroepsvaarwegen zijn de volgende wateren aangewezen als 'openbaar vaarwater'	
13	Recreatieplas De Potten aan de noordzijde van het Sneekermeer
14	Vijvers, gelegen binnen het sportpark "Drachtsterbos"

Bijlage V

Bijvangstregeling

Quota

Het totale quotum voor de Friese boezem (totaal oppervlak is ca. 14.000 ha) is gesteld op maximaal 14.000 kg. Voor het bepalen van de omvang van het quotum heeft het document 'Vissen met verstand' (Werkgroep Visstandbeheer, 2003) als leidraad gediend. Hierbij is gebruik gemaakt van cijfermateriaal van de beroepsvisserij betreffende de bijvangsten bij de aalvisserij met fuiken en dobbers in de jaren vóór het begin van de bijvangstregeling, op basis van de toenmalige visserij-inspanning. Dit betekent gemiddeld 1 kg / ha voor een of beide vangtuigen,

ongeacht aantal en type vangtuig. Bijvangsten vanuit de visserij met eventuele andere vangtuigen vormen geen onderdeel van het quotum en mogen derhalve niet worden behouden.

De quota zijn oorspronkelijk per beroepsvisser verdeeld (zie tabel) op basis van areaal viswater bij een onttrekking van maximaal 1 kg/ha. Jaarlijks kan een kleine herverdeling plaats vinden op voorstel van de FBvB. Dit voorstel valt altijd binnen de randvoorwaarden van gemiddeld 1 kg/ha, met een minimum van 0,5 kg/ha en een maximum van 1,5 kg/ha. Het is beroepsvisser niet toegestaan quota onderling te verhandelen.

Verdeling quota onder de beroepsvisser

Naam beroepsvisser	06-07*	07-08	08-09	09-10
A. de Jager	1000	1000	1000	1000
C. D. Visser	700	1000	1100	1050
E. de Vries	900	1250	1250	1200
E. J. Visser	2000	1800	1800	1900
E. W. Visser	800	1000	1000	1000
F. van Netten	1000	-	1200	1200
J. Poepjes	800	650	650	850
J. Spijckstra	1400	1900	1900	1900
K. & J. Bouma	300	300	300	300
Kl. Poelman	1000	500	-	-
G. Postma	100	100	-	-
L. Kloosterman	600	800	1100	1000
O. Bajema	900	900	900	900
S. Hoekstra	700	300	400	-
S. Stellema	300	150	150	150
T. Jagersma	500	450	450	450
U. Visserman	700	700	700	700
Totaal	13.700	12.800	13.900	13.600

* oorspronkelijke quota in het eerste seizoen.

Uitvoering visserij

De beroepsvisserij is primair gericht op de aalvisserij. Hieruit wordt door de visser het grootste deel van zijn inkomen gehaald. De aalvisserij is gereguleerd binnen de door de FBvB uitgegeven vergunningen. De bijvangst van snoekbaars is derhalve een bijproduct van de aalvisserij. Binnen het individuele quotum kan dus alleen snoekbaars worden behouden als geregistreerde bijvangst van de fuiken- en/ of dobbervisserij. In 2009 geldt een gesloten tijd voor de visserij op aal in de maanden oktober en november. Vanaf 2010 geldt een gesloten tijd van september t/m november. In de praktijk blijkt dat de beroepsvisser gedurende de periode 1 december – 1 maart hun aalvistuigen uit het water halen. Dobbervisserij vindt vooral plaats vanaf 1 maart. Op sommige locaties wordt ook 's winters met fuiken doorgevisd alsmede met zgn. 'dichtzetten'. Dit betreft meestal wateren met een relatief sterke stroming / afvoer.

Voor de visserij zijn verder de bepalingen uit de Visserijwet en het Reglement voor de binnenvisserij van toepassing. Derhalve is het aanlanden van snoekbaars door beroepsvisser in de periode van 1 april tot 31 mei verboden.

Monitoring en registratie

De beroepsvisser sorteren hun bijvangst op het water direct na het beëindigen van de dagelijkse visserij. Ondermaatse vis en niet-toegestane vissoorten worden teruggezet voorafgaand aan de aanlanding van de te behouden vis. Vóór de aanlanding worden de onderscheiden aantallen snoekbaars per lengteklasse geregistreerd door melding via de mobiele telefoon per SMS aan de centrale computer van het VBC-secretariaat. Hierbij worden de volgende lengteklassen onderscheiden;

nummer	lengteklasse	gemiddeld gewicht
I	42,0 – 49,9 cm	0,75 kg
II	50,0 – 59,9 cm	1,5 kg
III	60,0 – 79,9 cm	3,0 kg
IV	> 80,0 cm	6,0 kg

Een melding per SMS kan er bijvoorbeeld als volgt uit zien; f02050001, waarbij de letter staat voor het vangtuig (f = fuiken, d = dobbers), 02 staat voor twee gevangen snoekbaarzen in lengteklasse I, 05 voor vijf gevangen snoekbaarzen in lengteklasse II, enz. Wanneer er niets is gevangen dient dit ook doorgegeven te worden (bv. f00000000).

De meldingen worden opgeslagen in een bestand waarin wordt bijgehouden hoeveel snoekbaars reeds is aangeland en hoeveel ruimte het quotum van de individuele beroepsvisser nog biedt voor verdere aanlanding van bijvangst. Datum en tijdstip van de melding worden automatisch geregistreerd. Wekelijks worden de gegevens door de VBC-secretaris verwerkt, en bij iedere VBC-vergadering worden overzichten verstrekt aan de VBC. Beroepsvisser kunnen bij de secretaris navragen wat het restant van hun eigen quotum nog is.

Indien het quotum van een beroepsvisser voor 70% en 90% is vol gevist, wordt de betreffende beroepsvisser hiervan schriftelijk op de hoogte gesteld. Als het quotum geheel is vol gevist, wordt de beroepsvisser wederom schriftelijk geïnformeerd. Tevens worden de VBC en de handhavers (BOA's en politie Friesland) ingelicht dat het quotum van deze beroepsvisser vol is, en dat tijdens de rest van het seizoen geen snoekbaars meer aangeland mag worden. Het systeem geldt alleen voor snoekbaars die bij de reguliere aalvisserij met fuiken en/of dobbervisserij onbedoeld worden meegevangen.

Controle en handhaving

De bijvangstregeling is een private overeenkomst tussen visrechthebbenden. De controle en handhaving is een taak van sport en beroep zelf. Hiertoe zijn BOA's ingehuurd om gedurende de planperiode de beroepsvisser regelmatig te controleren. Deze BOA's kunnen met behulp van eigen apparatuur of met de mobiele telefoon van de visser de (aan de centrale computer) gemelde gegevens opvragen en checken met de aangetroffen vis in het veld.

De controles zijn steekproefsgewijs en worden uitgevoerd naar eigen inzicht van de BOA's die daarvoor gebruik zullen maken van informatie uit het veld. In eerste instantie zullen de controles plaatsvinden op of bij de aanlandingsplaatsen (inclusief restaurants) van de beroepsvisser. Gecontroleerd wordt o.a.:

- de hoeveelheden snoekbaars die de vissers aan boord hebben;
- of deze voor de aanlanding in 4 lengtematen zijn aangemeld bij de centrale computer;
- of het maximale quotum van de visser niet wordt overschreden.

Indien een visser zijn quotum heeft bereikt, dient hij daarna alle gevangen snoekbaars direct na vangst overboord te zetten. In het geval van een geconstateerde overtreding rapporteert de BOA dit aan de VBC. Zo nodig wordt aanvullende informatie gevraagd ('hoor en wederhoor') toegepast.

De politiediensten (o.a. het visstroperijteam) handhaven op basis van de Visserijwet. Publiekrechtelijke handhaving van de Visserijwet is vooral van belang na het bereiken van het quotum. De vergunning wordt dan ingetrokken, waarna het aanlanden van snoekbaars een overtreding volgens de visserijwet wordt; 'het vissen zonder schriftelijke toestemming van de visrechthebbende'. De politiediensten worden op de hoogte gebracht als beroepsvisser hun quotum hebben vol gevist.

Steekproefsgewijs worden per beroepsvisser gemiddeld 10 per jaar controles uitgevoerd door BOA's (naast de controles door politiediensten).

Bij overtredingen kunnen door de VBC strikte sancties toegepast worden, zoals geldboetes en (tijdelijke) uitsluiting van de bijvangstregeling:

1° overtreding:

boete tot max. € 1.000,- max. 1 jaar uitsluiting

2° overtreding:

boete tot max. € 2.000,- max. 2 jaar uitsluiting

3° overtreding:

boete tot max. € 5.000,- volledige uitsluiting

Indien een BOA (en eventueel politiediensten) een overtreding constateert wordt hiervan rapport opgemaakt, en aangeleverd bij de VBC. Een kleine commissie (voorzitter en 2 leden, 1 vanuit de sportvisserij, 1 vanuit de beroepsvisserij) hoort de beroepsvisser, en bepaalt hierna de eventuele strafmaat. De visser wordt hiervan schriftelijk op de hoogte gesteld. In de VBC zal het voorval intern worden besproken.

Bijlage VI Visuïtsettingen

Uitzettingen van (spiegel)karper door de sportvisserij.

Jaar	Locatie	Hoeveelheid	Door
2005	Leijen	300 kg	HSV Voorwaarts
2005	Het Bildt, Maatjesbrug	300 kg	HSV De Deinende Dobber
2006	Leijen	300 kg	HSV Voorwaarts
2006	Het Bildt, Maatjesbrug	300 kg	HSV De Deinende Dobber
2007	Sneekermeer	350 kg	KSN regio Fryslan
2007	Het Bildt, Berlikum	300 kg	HSV De Deinende Dobber
2008	Leeuwarden, Zuiderburen	400 kg	HSV Leeuwarden
2008	Sneekermeer	400 kg	KSN regio Fryslan
2009	Leeuwarden, Bischopsrak	400 kg	HSV Leeuwarden
2009	Heerenveen	400 kg	HSV Heerenveen
2009	Leeuwarden, Camminghaburen	250 kg	Sunrise baitservice
2009	Pikmeer, Grou	300 kg	KSN regio Fryslan
2009	Prinses Margrietkanaal, Bergum	250 kg	HSV Voorwaarts
2010	Leeuwarden, jachthaven	400 kg	HSV Leeuwarden
2010	Het Bildt, diverse locaties	300 kg	HSV De Deinende Dobber
2010	Heerenveen	400 kg	HSV Heerenveen
2010	Heegermeer	350 kg	KSN regio Fryslan
2010	Pikmeer, Grou	350 kg	KSN regio Fryslan
2010	Leeuwarden, Camminghaburen	200 kg	Sunrise baitservice

Bijlage VII

Notitie Karperuitzet Friese boezem

Van:

**Roland van Aalderen, Sportvisserij Nederland
22-8-2012**

Inleiding

De Karperstudiegroep Friesland heeft Sportvisserij Fryslân om toestemming gevraagd voor het uitzetten van spiegelkarpers op de Friese Boezem. Bij dit verzoek is een concept uitzetplan gevoegd (bijlage 1). Sportvisserij Fryslân heeft Sportvisserij Nederland vervolgens om advies gevraagd om de effecten van het uitzetplan te kunnen beoordelen en om een onderbouwing van het uitzetplan. Dit advies zal dan door Sportvisserij Fryslân bij het Wetterskip Fryslân voorgelegd worden.

In het advies moet beoordeeld worden wat het effect is van de karper op de waterkwaliteit. Daarnaast moet worden aangegeven of er eventueel compenserende maatregelen moeten worden getroffen om de effecten van de karperuitzet ecologisch te neutraliseren.

Nut en noodzaak van uitzet van karper

In verschillende watersystemen wordt karper uitgezet, omdat deze soort zich in veel Nederlandse wateren moeilijk kan handhaven, door te lage wattertemperaturen (weinig ondiep en snel opwarmend water) en doordat het karperbroed zich in hetzelfde habitat als snoekbroed ophoudt en er daardoor zeer veel predatie kan optreden (Raai, z.j.).

Omdat een aanzienlijk deel van de Nederlandse sportvissers (14%) zich heeft gespecialiseerd in het vangen van karper, is er grote behoefte aan het beperkt uitzetten van karper. De vangkansen hoeven niet groot te zijn, maar de mogelijkheid om een groot exemplaar te vangen, of een exemplaar met een bijzonder beschubbingspatroon is voor karpervissers voldoende om hun hobby uit te oefenen. Er wordt met het uitzetten van karper dan ook een gering bestand grote karper nagestreefd, met bij voorkeur verschillende beschubbingspatronen (spiegelkarper en schubkarper). Aan uitzetprojecten wordt in de meeste gevallen een vangstregistratie gekoppeld, waardoor het effect van de uitzet kan worden gevolgd. Hierbij kan de migratie, de groei en vangkans worden gevolgd [Karperstudiegroep Nederland, 2001].

Methode

Om de effecten van de karperuitzet op de ecologie te beoordelen is aangesloten bij de systematiek die door het waterschap gebruikt voor de beoordeling van de ecologische kwaliteit van wateren. Daarnaast is er aanvullend beoordeeld of de leefomstandigheden voor karper toereikend zijn en of de uitzet van karper leidt tot vertroebeling van het water.

KRW-toets

Met behulp van de 'maatlat vis' zoals die zijn opgesteld door de STOWA (Van der Molen, 2007) kan de ecologische kwaliteit van de visstand per watertype worden berekend. De ecologische kwaliteit wordt uitgedrukt in een ecologische kwaliteitsratio (EKR). In 2009 is de visstand van de Friese Boezem voor het laatst bemonsterd en daarbij is tevens voor de verschillende waterlichamen de EKR berekend (Koole, 2010). Het effect van de karperuitzet wordt berekend door het beoogde eindbestand karper toe te voegen aan de visstand zoals die is aangetroffen in 2009 en daarvan de EKR te berekenen. Het toetscriterium is daarbij dat de karperuitzet niet mag leiden tot een significante verslechtering van de ecologische toestand, juridisch is dit uitgelegd als een verschuiving naar een lagere kwaliteitsklasse (bijvoorbeeld van matig naar slecht).

Om het effect van de karperuitzet te beoordelen worden de volgende twee stappen doorlopen:

Stap 1 berekening eindbestand karper door uitzet met de Rekenhulp

Door Sportvisserij Nederland is een rekenhulp ontwikkeld, om op basis van een voorgenomen jaarlijkse uitzet van karper het eindbestand karper te berekenen. In bijlage 2 staat een uitleg van de rekenhulp. Het eindbestand karper wordt uitgedrukt in aantal exemplaren en een totaal gewicht karper per hectare.

Stap 2, berekening EKR-score bij bereiken eindbestand karper

Om na te gaan of de KRW-score verandert door de karperuitzet, wordt de EKR-score van het aanwezige visbestand vergeleken met de EKR-score van het visbestand waar het eindbestand karper aan toegevoegd is. Hiervoor kan het rekenprogramma 'QB-wat, versie 5.42' van Roelf Pot worden gebruikt (http://www.roelfpot.nl/index.php?item=qbwat_info). In dit rapport is ten behoeve van de transparantie de één berekening op papier uitgewerkt.

Aanvullende toets

- Uitzettingen vinden slechts plaats indien de milieuomstandigheden en de omvang van het gebied voldoen aan de benodigde leefomstandigheden voor karper (De Wilt en Van Emmerik, 2007). Het water wordt getoetst op de volgende criteria:
 - Zuurstofgehalte: gemiddeld > 6,0 mg/l, ondergrens >2,0 mg/l
 - pH-waarde: gemiddeld tussen 5,5 en 8,7
 - saliniteit: <5,4 ‰ (3000 mg Cl/l)
- Voor uitzet dient er onderzoek te worden verricht naar de in het betreffende water aanwezige visstand (visbemonstering, enquête onder vissers, hengselvangstregistratie, vroegere uitzettingen beoordelen) en naar het viswatertype.
- Voorafgaande aan de uitzettingen dient onderzoek plaats te vinden naar de mogelijk nadelige effecten van de uitzettingen op het ecosysteem en afzonderlijk soorten. Karper is geen predator dus is er geen direct effect op andere vissoorten. Karper kan in hoge dichtheden wel effect hebben op het ecosysteem door vertroebeling van het water en ontworteling van waterplanten. Uit proeven op ondiepe vijvers met kleibodem (Breukelaar, 1994) blijkt dat er effecten optreden bij bestanden brasem vanaf 50 kilogram per hectare. Bij een bestand van 100 kg/ha brasem bleef het doorzicht groter dan 2 meter, bij een bestand van 500 kg/ha brasem was het doorzicht afgenomen naar 0,5 meter. Uit dezelfde proeven blijkt dat karper een half zo groot effect heeft op de zichtdiepte als brasem. Scheffer (1998) verwijst naar Breukelaar (1994) als hij stelt dat er al bij 30 kilogram benthivore vis (brasem) effecten op de helderheid optreden. Dit lijkt overigens discutabel, omdat tijdens de proeven van Breukelaar minimaal 50 kg/ha benthivore vis op de vijver zat. Kanttekening is ook dat in de proeven op de vijvers geen rekening is gehouden met de waterdiepte, alle vijvers waren ondiep (maximaal 1,0 meter). Bij een verdubbeling van de waterdiepte, verdubbelt ook het watervolume en wordt de concentratie opgewerveld sediment lager. Op basis van literatuurstudie trekt Smith (1999) de voorzichtige conclusie dat effecten op de onderwatervegetatie kunnen optreden bij een totale visbiomassa groter dan 150 tot 250 kg/ha. Raai (z.j.) adviseert om bestanden van 100 kg/ha karper (veenbodem) tot 200 kg/ha karper (kleibodem) uit te zetten om overmatige waterplantengroei te beugelen, indien waterplanten niet geheel mogen verdwijnen moeten bestanden van 50-75 kg/ha worden gehanteerd. In de OVB-viswatertypering (Van der Spiegel, 1992) wordt per viswatertype beschreven hoe de soortensamenstelling is opgebouwd. In het ruisvoorn-snoek viswatertype

waar de waterplantenbedekking tussen de 60% en 100% ligt, zijn karperbestanden mogelijk tot maximaal 40-50 kg/ha. In het snoek-blankvoorn viswatertype waar de waterplantenbedekking tussen de 20 en 60% ligt en waar de begroeiing vooral bestaat uit drijfblad en/of emergente vegetatie (riet e.d.), zijn karperbestanden mogelijk tot maximaal 100-150 kg/ha. De OVB heeft in 2003 o.a. op basis van de viswatertypering een herbepotingsstrategie opgesteld. Daarin werden maximale uitzettingsdichtheden karper per viswatertype gedurende vier achtereenvolgende jaren geadviseerd:

Tabel 1, maximale jaarlijkse uitzetdichtheden in kg/ha voor vier opeenvolgende jaren per viswatertype (Beekman, 2003)

Viswatertype	Zand	Veen	Klei
Ruisvoorn-snoek	5	5	7
Snoek-blankvoorn	10	15	20
Blankvoorn-brasem	18	22	25
Brasem-snoekbaars	50	75	100

Quak (in prep) trekt op basis van de huidige literatuur de conclusie dat karperbestanden tot 100 kg/ha bij een natuurlijke lengte-opbouw effecten op het ecosysteem nihil tot beperkt lijken. Als absolute biomassa zonder effect kan 50 kg/ha worden aangehouden. Op basis van Quak en de andere besproken literatuur wordt een ecologisch veilige biomassa van 50 kg/ha karper aangehouden. In water waar nog geen karper voorkomt, mag daarom na uitzetting de aanwezige biomassa karper uiteindelijk niet meer dan 50 kg per ha bedragen. Op water waar meer dan 50 kg/ha karper voorkomt zal uitzetting alleen gericht zijn op het compenseren van de jaarlijkse sterfte. De karperuitzet wordt getoetst op de volgende criteria:

- Het eindbestand karper mag niet boven de 50 kg/ha komen of is gericht op compensatie van de natuurlijke sterfte.

Beoordeling uitzetplan Friese Boezem

Gebiedsbeschrijving

Het plangebied omvat alle wateren die behoren tot de Friese boezem. Deze bestaat uit meren en plaszen, kanalen, laagveenmoerassen, rivieren, vaarten, boezemsloten en stedelijk water, voor zover in open verbinding staand met elkaar. Het totale wateroppervlak van de Friese boezem beslaat ongeveer 14.000 hectare (Sportvisserij Fryslân, 2012).

Functie en KRW-type

De Friese Boezem voorziet in de watertoevoer en afvoer van Friesland, daarnaast vervult het een belangrijke functie voor de recreatie- en beroepsvaart. Het water is volledig afgestemd op deze functies. De visrechten op de Friese Boezem zijn gesplitst door het Wetterskip Fryslân uitgegeven. Het schubvisrecht is verhuurd aan Sportvisserij Fryslân, het aalvisrecht is verhuurd aan de Friese Bond van Binnenvissers. De huurders van het visrecht mogen vis uitzetten en vis onttrekken binnen de kaders van de Visserijwet en binnen de kaders van de huurovereenkomst visrecht (Sportvisserij Fryslân, 2012).

De Friese Boezem bestaat uit verschillende typen wateren:

Tabel 2, KRW-watertypen Friese Boezem

Waterlichaam	KRW-type
Friese Boezem overige meren	M14
Sneekermeergebied en omstreken	M14
Fluessen en omstreken	M14
Alde Feanen	M14
Grote Wielen	M14
Friese Boezem grote ondiep kanalen	M6b
Friese Boezem grote diepe kanalen	M7b
Friese Boezem regionale kanalen met scheepvaart	M3
Friese Boezem regionale kanalen zonder scheepvaart	M3

Viswatertype

Beekman (2003) constateert dat de huidige visgemeenschap in de gehele Friese boezem overwegend van het brasem-snoekbaars viswatertype is. Dit is in overeenstemming met de huidige (voedselrijke) milieuomstandigheden en de inrichting van het water. De wateren die aan de periferie van de Friese boezem liggen en waar lagere fosfaatgehalten voorkomen, kunnen een visstand herbergen van het snoek-blankvoorn viswatertype.

Huidige visstand

Zie rapport "Visstandopnamen in Friese wateren 2009" (Koole, 2010)

Uitgevoerde en voorgenomen uitzet

Het project is gestart in 2005 en heeft een looptijd van tien jaar, waarbij het streven is in totaal 14.000 kilogram zogenaamde K3 karpers (3 jaar oud van circa 1,7 kilo per stuk) uit te zetten. In totaal wil de Karperstudiegroep Friesland circa 7.800 exemplaren uitzetten. Het streven is dus om jaarlijks ca. 780 karpers uit te zetten, wat neerkomt op een jaarlijkse uitzethoeveelheid van 0,06 stuks per hectare en 0,10 kg/ha.

In de periode 2005-2011 zijn in totaal 3933 karpers uitgezet met een totaal gewicht van ongeveer 6750 kilogram (zie bijlage 1b). De afgelopen jaren is er gemiddeld 0,04 karper per hectare en 0,07 kg/ha karper uitgezet. De werkelijke uitzethoeveelheid lag dus lager dan de nagestreefde hoeveelheid.

Berekening eindbestand karper

Op grond van de geplande jaarlijkse uitzet van gemiddeld 780 karpers van 1,7 kilogram gedurende 10 jaar, een uitvalpercentage van 20% bij uitzet, een jaarlijkse natuurlijke sterfte van 7%, een gemiddelde lengte-gewichtrelatie en een gemiddelde jaarlijkse groei, is het berekende bestand karper:

- Na 10 jaar: 0,42 karpers per hectare met een totaalgewicht van 1,92 kg/ha.
- Na 20 jaar (volgroeid bestand, 10 jaar na laatste uitzet): 0,26 karpers per hectare met een totaalgewicht van 2,79 kg/ha.
- Als er gedurende 20 jaar op het zelfde niveau wordt uitgezet (aangenomen dat het project met 10 jaar verlengd wordt) ontstaat een bestand van 0,88 exemplaren per ha en 4,71 kg/ha.

KRW-toets

De uitzet van karper is per bemonsterd deel van het waterlichaam Friese Boezem getoetst aan de betreffende vissenmaatlat. Deze toets vergelijkt de visstand zonder karperuitzet met de visstand na karperuitzet. Daarbij is steeds uitgegaan van het continueren van de karperuitzet gedurende 20 jaar, dus het maximale karperbestand is getoetst. In werkelijkheid wordt er minder karper uitgezet omdat het SKP na 10 jaar stopt, het werkelijke effect is dus geringer. Hieronder is eerst in de tabel de maatlastscore voor de Fluessen berekend. Voor de overige meren wordt alleen de met QB-wat berekende waarden vergeleken.

Tabel 3. Beoordeling huidige visstand en visstand na karperuitzet aan de hand van de vissenmaatlat voor KRW-type M14 voor de Fluessen

Deelmaatlat	weging	waarde	score	gewogen score
Aandeel brasem (%)	0,2	69,4	0,12	0,02
Aandeel BA + BV in % van alle eurytopen	0,2	4,1	0,08	0,02
Aandeel plantminnende vis (%)	0,2	0,7	0,02	0,00
Aandeel zuurstoftolerante vis (%)	0,2	0,0	0,00	0,00
aantal soorten	0,2	13	0,53	0,11
Score visstand 2009 (huidige)			ontoreikend:	0,15

Deelmaatlat	weging	waarde	score	gewogen score
Aandeel brasem (%)	0,2	69,4	0,12	0,02
Aandeel BA + BV in % van alle eurytopen	0,2	4,1	0,08	0,02
Aandeel plantminnende vis (%)	0,2	0,7	0,02	0,00
Aandeel zuurstoftolerante vis (%)	0,2	0,0	0,00	0,00
aantal soorten	0,2	13	0,53	0,11
Score visstand 2009 (huidige)			ontoreikend:	0,15

Tabel 4. Vergelijking EKR-scores voor en na karperuitzet

Deelmaatlat	weging	waarde	score	gewogen score
Aandeel brasem (%)	0,2	69,4	0,12	0,02
Aandeel BA + BV in % van alle eurytopen	0,2	4,1	0,08	0,02
Aandeel plantminnende vis (%)	0,2	0,7	0,02	0,00
Aandeel zuurstoftolerante vis (%)	0,2	0,0	0,00	0,00
aantal soorten	0,2	13	0,53	0,11
Score visstand 2009 (huidige)			ontoreikend:	0,15

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de score op de maatlat voor vis (EKR-score) gelijk blijft of toeneemt. Er treedt geen achteruitgang in de toestand klasse op. Op grond van de KRW zijn er geen argumenten om de karperuitzet af te wijzen, of om compenserende maatregelen te treffen.

Aanvullende toets

- Zuurstofgehalte: in de Boezem treden geen kritiek lage zuurstofgehalten op CHECK bij waterschap.
- pH-waarde: geen meetgegevens beschikbaar, opvragen bij waterschap
- saliniteit: het zomergemiddelde chloride gehalte voldeed in 2009 aan het GEP en lag beneden de 300 mg/l, dit ligt lager dan 3000 mg Cl/l en is voor karper voldoende CHECK bij waterschap).
- draagkracht: de omvang van het huidige visbestand ligt tussen de 212 en 280 kg/ha (Koole, 2010) wat laag is voor dergelijk water. De draagkracht van het brasem-snoekbaars viswatertype

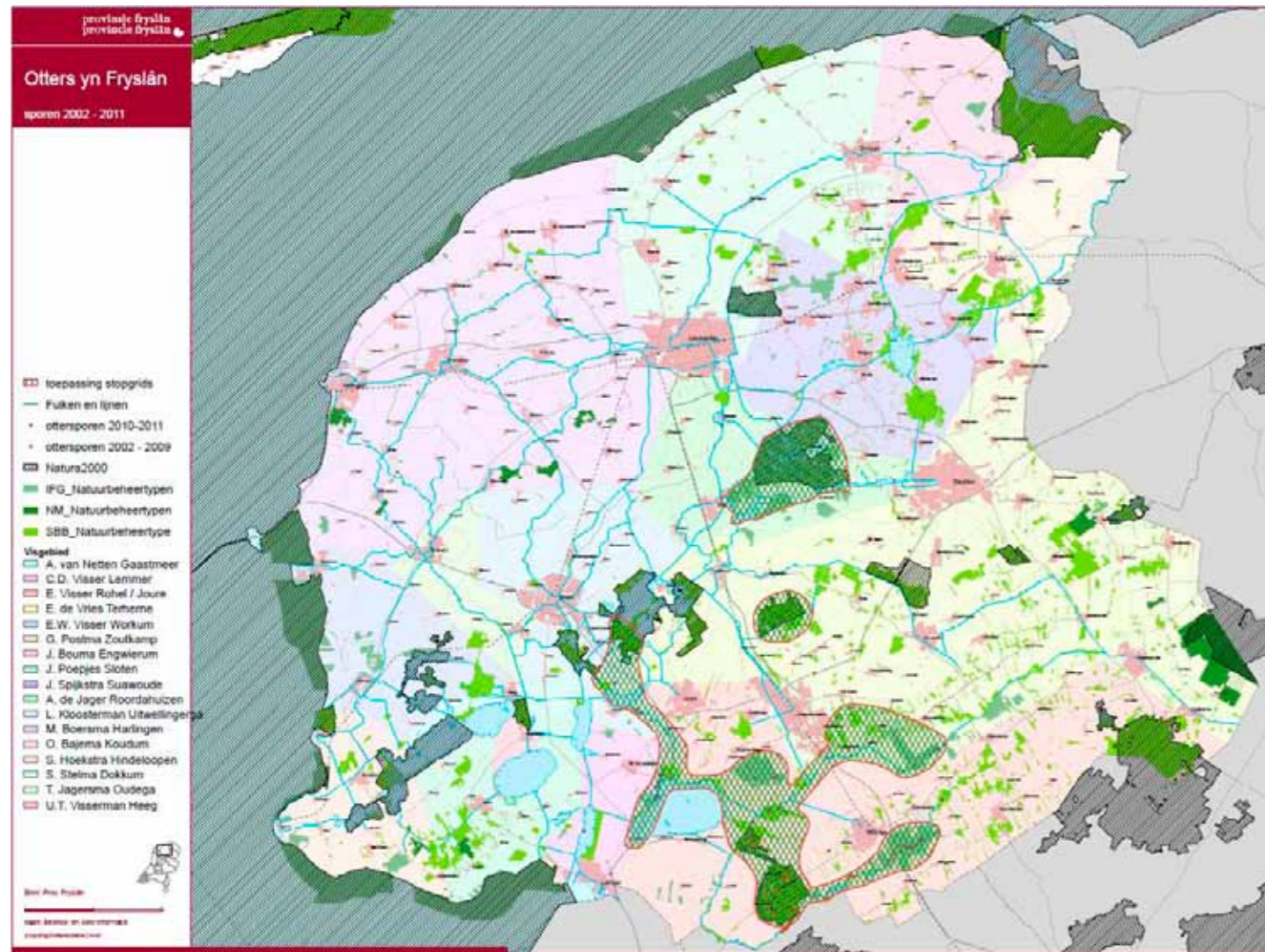
ligt doorgaans tussen de 450 en 800 kg/ha. Het water staat onder invloed van IJsselmeerwater en er is een kleibodem aanwezig. Daarbij komt dat het om een dermate geringe uitzet gaat, dat de biomassa niet wezenlijk verandert (een toename van 1,8%).

- Omvang karperbestand: Het karperbestand blijft evenwel na uitzet beneden de 50 kg/ha (4,71 kg/ha).

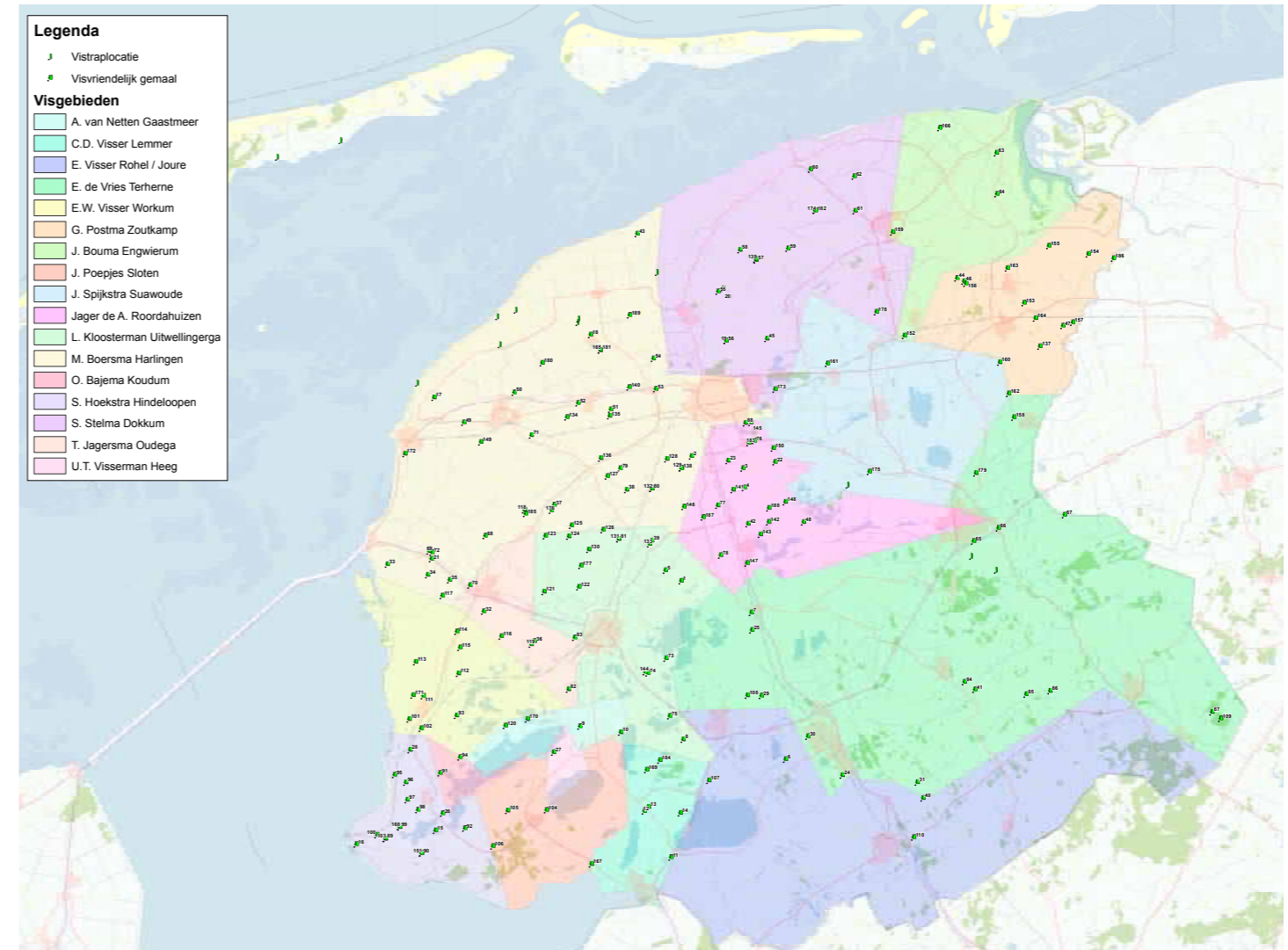
Bijlage VIII

Kaarten stopgrids en visvriendelijke gemalen Fryslân

Deze kaart is vastgesteld door Wetterskip Fryslân en Provinsje Fryslân voor het beschermen van de Otterpopulatie's in Fryslân. Hangende de uitkomsten van een onderzoek naar de consequenties van de invoer van stopgrids voor de palingfinken, worden visfinken zonder stopgrids gedoogd in die gebieden welke voor 2013 zijn aangewezen voor het gebruik van stopgrids. De kaart met stopgrids wordt jaarlijks aangepast en geactualiseerd.

Figuur: Kaart met gebieden waarin stopgrids dienen te worden gebruikt.

Figuur: Kaart met visvriendelijke gemalen

